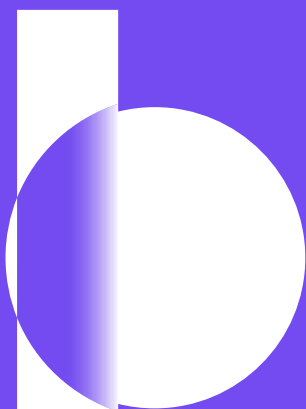


# jaarverantwoording 2021

.....

van de Stichting tot Beheer van het  
Museum Boerhaave,  
Rijksmuseum voor de Geschiedenis  
van de Natuurwetenschappen en van  
de Geneeskunde, Leiden



**rijksmuseum  
boerhaave**

# Inhoudsopgave

---

## Jaarverantwoording 2021

Bestuursverslag	3
Publiek & Presentatie	6
Collectie & Wetenschap	20
Development & Partnerships	27
Bedrijfsvoering & Financiën	30
Jaarrekening 2021	41
Balans per 31 december 2021	42
Categoriale exploitatierekening 2021	43
Functionele exploitatierekening 2021	44
Toelichting op de balans	47
Toelichting op de categoriale exploitatierekening	51
Resultaatbestemming	56
Bijlage 1: Prestatieverantwoording Model III	57
Bijlage 2: Bruiklenen, Aanwinsten, Schenkingen, Inschrijvingen	58
Controleverklaring	65

# Bestuursverslag Rijksmuseum Boerhaave 2021

.....

Ook 2021 was een uitdagend jaar waarin de coronapandemie voortduurde. Gedurende 24 weken was het museum gesloten. Daardoor konden we maar 40.516 bezoekers ontvangen, slechts 35% van het recordjaar 2019 waarin we 115.835 bezoekers verwelkomden en het museum de European Museum of the Year Award won.

Als we op het afgelopen jaar terugkijken, is dat toch niet alleen in mineurstemming. We zijn er trots op dat Rijksmuseum Boerhaave betekenisvol was voor de samenleving in deze bijzondere tijd. Ook dit jaar stond het museum veel in schijnwerpers met de tentoonstelling *Besmet!*. Jaap van Dissel voegde de ampul van het allereerste vaccin dat in Nederland is gezet toe aan de tentoonstelling. En minister Hugo de Jonge woonde de eerste vaccinatie met het Janssen-vaccin bij in een van de historische museumzalen.



De tentoonstelling *Besmet!* en de aanverwante activiteiten laten heel goed zien wat de visie van Rijksmuseum Boerhaave is voor de toekomst. Wij verbinden de roemruchte collectie en geschiedenis van het museum met de actualiteit en maatschappelijke discussies over de prangende vragen van nu, onder het motto Podium voor de toekomst. Dat geeft het museum nog meer maatschappelijke betekenis in een tijd waarin de wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen steeds sneller gaan.

We hebben de lange sluiting van het museum benut om de vaste opstelling een upgrade te geven. De zalen van het thema Machtige Verzamelingen zijn opnieuw ingericht. In de eerste zaal krijgt de naamgever van het museum, Herman Boerhaave, een prachtige podium. Daarmee gaat een langgekoesterde wens van het museum in vervulling. Topstuk in deze zaal is een langdurige bruikleen van het Rijksmuseum: een portret van Herman Boerhaave en zijn echtgenote en dochter door Aert de Gelder, één van de laatste leerlingen van Rembrandt.



In de laatste zaal is in een bijzondere spiegellende vitrinekast een presentatie gemaakt over de Zuylenburgh Collectie van de particuliere verzamelaar Bert Degenaar. Onlangs ging het museum een bijzondere samenwerking met hem aan waarbij hij de wens heeft uitgesproken om de collectie op termijn over te dragen aan ons museum. Een selectie van zijn omvangrijke collectie is nu al in het museum te zien.

De Zuylenburgh Collectie biedt als geen ander de kans om bij te dragen aan de kwaliteit van de wetenschappelijke rijkscollectie die wij beheren, vanwege de complementariteit die ze behelst; dit geldt met name voor de microscopencollectie, de klokkencollectie, en de collectie mathematische instrumenten.

Na de lockdownperiode, hebben we de geliefde familietentoonstelling *Spelen met Wiskunde* weer teruggeplaatst op een coronaproof manier.



De bezoekers waarderen ons aanbod. De gemiddelde bezoekerswaardering van de vaste tentoonstelling steeg van een 8,1 naar een 8,5 en de tijdelijke tentoonstelling *Besmet!* werd beoordeeld met een 8,3. De Net Promotor Score (een getal dat iets zegt over de mate waarin mensen ons museum aanbevelen bij anderen) is voor het tweede jaar op rij gestegen, nu van 50,5 naar 57,5%. Dat is hoog: gemiddeld was dit voor de hele museumsector 45,5% in 2020, 51,1% in 2021.

Daarnaast waren er natuurlijk ook grote uitdagingen: doordat het museum zo lang gesloten was en het sterk teruggelopen aantal bezoekers, heeft het museum aanzienlijk minder publieksinkomsten kunnen genereren.

Dankzij de ontvangst van de aanvullende cultuursubsidie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, kostenbeheersing en steun van bedrijfspartners hebben we het jaar 2021 financieel toch goed kunnen afsluiten.

Door de coronamaatregelen in combinatie met de aard van ons gebouw konden we slechts 3.427 leerlingen fysiek ontvangen in Rijksmuseum Boerhaave. Om de scholen toch te kunnen bedienen, konden de scholen ook een virtuele rondleiding door het museum boeken. Hier hebben 358 leerlingen aan deelgenomen.

In het algemeen hebben we als museum flink ingezet op onze digitale activiteiten om mensen op een andere manier te bereiken. Met onze gelivestreamde hybride lezingen en andere evenementen bereikten we 1.976 online deelnemers naast 2.575 fysieke deelnemers. Het gebruik van onze social media (Twitter, Facebook, Instagram) laat een gestage groei zien. Het gebruik van YouTube steeg sterk naar 17.068 views, een teken dat de inzet van hybride lezingen en bijeenkomsten een succes zijn. Het aantal abonnees op onze nieuwsbrief nam toe met 12%, waardoor we de binding met onze bezoekers hebben versterkt. Onder andere door mensen via social media te leiden naar de museumwebsite, hebben we daar toch een goed bezoek kunnen creëren van 210.907 bezoeken (in 2019: 245.379 bezoeken), ondanks dat we bijna de helft van het jaar gesloten waren. Daarnaast werd de succesvolle podcastserie bij *Besmet!* 21.749 keer gedownload.



In 2021 is het museum opnieuw 'Kidsproof' bevonden en de museuminspecteurs waardeerden ons gemiddeld met een 8,7. Kidsproof is een initiatief van de Museumvereniging.

Op 4 oktober 2021 werd de Irispenning tijdens de Avond van Wetenschap & Maatschappij uitgereikt aan Marion Koopmans. Zij kreeg de prijs onder andere omdat zij, zoals in het juryrapport staat, in de communicatie rondom de coronapandemie 'schijnbaar onvermoeibaar telkens weer ingewikkelde kwesties zodanig verwoordt dat het publiek daar echt informatie aan kon ontleen. Zonder heikele punten te schuwen heeft zij eenduidig, geduldig en met veel kennis dit lastige onderwerp weten te duiden.'



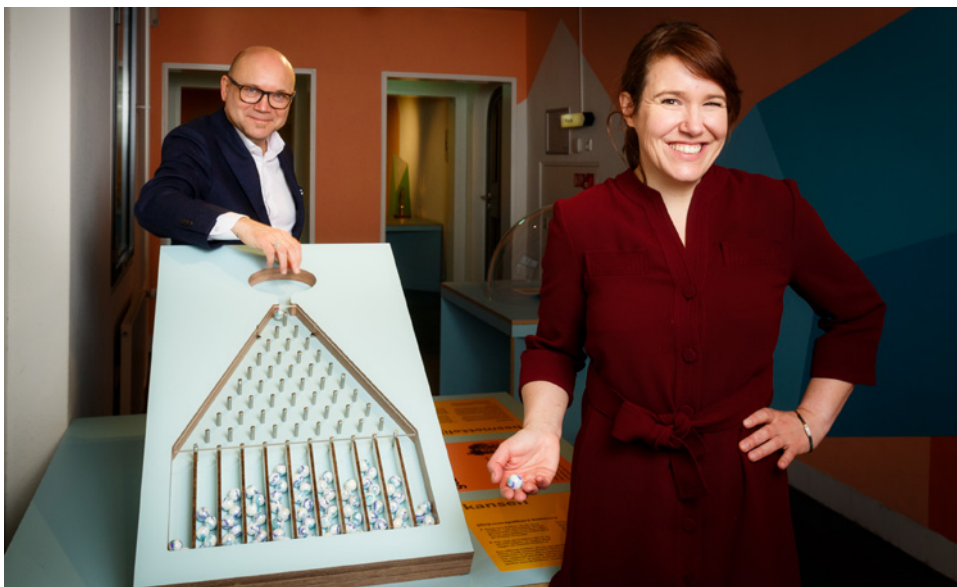
De Irispenning is een prijs voor excellente wetenschapscommunicatie, die is ingesteld door de drie door het rijk gefinancierde wetenschapsmusea NEMO Science Museum, Teylers Museum en Rijksmuseum Boerhaave.



*Wethouder Yvonne van Delft en directeur Amito Haarhuis voor een portret van Herman Boerhaave en zijn echtgenote en dochter, geschilderd door Aert van Gelder*



*Jaap van Dissel vult lege museumvitriene met het ampul van BioNTech/Pfizer*



*Terug van weggeweest: Spelen met Wiskunde (links Amito Haarhuis en rechts hoogleraar wetenschapscommunicatie (Universiteit Leiden) en wiskundige Ionica Smeets)*

# Publiek & Presentatie

## Tentoonstellingen

Rijksmuseum Boerhaave maakt tentoonstellingen die er toe doen. De tentoonstellingen sluiten aan bij de actualiteit en het maatschappelijk debat, waardoor het museum relevant is en daarmee aantrekkelijk voor onze (potentiële) bezoekers.

We kennen twee typen tentoonstellingen:

1. De **tijdelijke tentoonstelling** met als primaire doelgroep de volwassen bezoeker, maar ook geschikt voor families met kinderen vanaf 8 jaar;
2. De **familietentoonstelling** met als primaire doelgroepen families en het onderwijs, maar ook interessant voor de volwassen bezoeker.

Daarnaast haken we op gezette tijden met diverse kleine pop-up tentoonstellingen aan bij de wetenschappelijke actualiteit.



De coronacrisis miste zijn uitwerking op ons tentoonstellingsbeleid niet. Heel spijtig voor families en voor het onderwijs was de langdurende afwezigheid van de familietentoonstelling *Spelen met Wiskunde*. Door het door timeslots bepaalde toegangsbeleid konden minder bezoekers dan gebruikelijk de tentoonstelling *Besmet!* bezichtigen en maakten we keuzes om sommige interactieve onderdelen tijdelijk niet op te stellen om de doorstroom te bespoedigen. Vanwege ons besluit de tentoonstelling *Besmet!* te verlengen, hebben we bijzondere aanpassingen gedaan.

## Tijdelijke tentoonstellingen

### ***Besmet!* - over epidemieën vroeger en nu (16 juli 2020 - tot 7 augustus 2022)**

Met de tentoonstelling *Besmet!* realiseren we een bezoekerservaring die de ongekende actualiteit van de coronapandemie tot uitdrukking brengt in combinatie met treffende historische parallellen. In deze tentoonstelling is volop ruimte voor de combinatie van wetenschappelijk erfgoed en bijzondere kunstwerken, waaronder internationale bruiklenen als de *Plague Dress* van de Engelse kunstenares Anna Dumitriu en het kunstwerk *A Cluster of 17 Cases*, een bruikleen van Blast Theory over de verspreiding van Sars. De historische wasmoulanges van ziektebeelden uit Dresden en de eigen collectie illustreren hoe de recente gebeurtenissen te vergelijken zijn met wat er in het verleden is gebeurd. De actuele foto's van fotografe Annabel Jeurink over de quarantaine in onze tijd combineren goed met historische foto's van inwoners uit Tilburg, in quarantaine als gevolg van een pokkenuitbraak in 1951. De coronapandemie noodzaakt ons de tentoonstelling up-to-date te houden. De samenwerking met het Nederlands Instituut voor Beeld & Geluid biedt ons de mogelijkheid om de introfilm steeds weer te actualiseren.



### **Virtuele tentoonstelling**

In samenwerking met VRED (Virtual Reality Educatie) is de tentoonstelling *Besmet!* ook virtueel toegankelijk gemaakt op [www.Museum360.nl](http://www.Museum360.nl). Dit is mogelijk gemaakt door een subsidie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.



### Podcastserie

Bij de tentoonstelling maakten we een zesdelige podcastserie *Besmet!* die verhaalt over de uitbraken van epidemieën vroeger en nu, aangevuld met persoonlijke verhalen over onze samenleving in deze turbulente tijd.

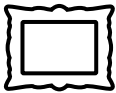
Wetenschappers zoals Marion Koopmans, Hanneke Schuitemaker, Lotte Jensen, Damiaan Denys en Floor Haalboom geven de thema's van de tentoonstelling een extra diepgang en trekken opmerkelijke parallellen tussen actuele verhalen en inzichten uit de geschiedenis. De podcastserie is ongekend populair: inmiddels is deze al ruim 21.749 keer gedownload.

### Publicatie



In samenwerking met Walburg Pers kwam de publicatie *Besmet! Angst voor de onzichtbare vijand* tot stand. De rijk geïllustreerde publicatie laat zien hoe snel overdraagbare ziekten kunnen leiden tot eenzaamheid, uitsluiting en angst – maar ook tot creativiteit, nieuwe oplossingen en verbondenheid. Experts uit de medische wereld, historici en conservatoren van Rijksmuseum Boerhaave verdiepten zich in de thema's van de tentoonstelling en vertelden aan de hand van historische en eigentijdse kunstwerken hoe een ongrijpbaar virus van de ene op de andere dag het leven ontwracht.

### Aanscherpingen in de vaste presentatie: Machtige Verzamelingen



Op donderdag 14 oktober 2021 opende Rijksmuseum Boerhaave, samen met Bert Degenaar, de nieuw ingerichte zalen van Machtige Verzamelingen. Machtige Verzamelingen is een van de themazalen in de vaste presentatie en gaat over de periode van de Verlichting en het thema van 'verzamelen en kennis delen'. De eerste zaal vertelt over de naamgever van het museum: Herman Boerhaave. Herman Boerhaave was een hooggeleerde, een verzamelaar maar ook een familieman. Deze typering komt goed tot zijn recht door de bijzondere langdurige bruikleen die het museum van het Rijksmuseum kreeg: een familieportret door Aert de Gelder, één van de laatste leerlingen van Rembrandt. De presentatie rond Boerhaave is verder verrijkt met objecten uit de eigen collectie en andere bruiklenen zoals een schaalmodel van het grafmonument in de Pieterskerk van Museum De Lakenhal en een wandelstok van Herman Boerhaave uit de collectie van het Academisch Museum Leiden. In het aansluitende digitale magazine vertellen we ook over de Tulpenboom die we in het voorjaar in de binnentuin hebben geplant. De boom is een echte nazaat van een Tulpenboom van het landgoed Oud-Poelgeest van Herman Boerhaave. De Boskoopse kweker Piet van Leijden wist met entmateriaal van de originele boom enkele jonge Tulpenbomen te kweken.

De laatste zaal van thema Machtige Verzamelingen is voorbehouden aan de particuliere verzamelaar Bert Degenaar. In een pronkkast presenteert het museum 55 objecten uit de prestigieuze Zuylenburgh Collectie van Bert Degenaar die op termijn aan het museum zal worden overgedragen. De collectie instrumenten bestrijkt de breedte van de 17e en 18e eeuwse wetenschap. Naast de toevoeging van twee nieuwe zalen aan Machtige Verzamelingen hebben we de interactiviteit op enkele plekken verbeterd: je kunt nu met een elektriseermachine vonken over laten springen en in een digitaal magazine meer lezen over Linnaeus.



*Bert Degenaar en zijn echtgenote openen Rijksmuseum Boerhaave de nieuw ingerichte zalen van Machtige Verzamelingen*



*Een 'ophthalmotroop', oftewel een oogmodel uit de Collectie Zuylenburgh van Bert Degenaar, die een plek heeft gekregen in Rijksmuseum Boerhaave*



## Pop-up tentoonstelling



### Diabetes type 1 de wereld uit! (28 oktober 2020 - 31 oktober 2021)

In samenwerking met Stichting JDRF Nederland werkten we aan de tentoonstelling *Diabetes type 1 de wereld uit!* Bezoekers krijgen in een multimediale presentatie de impact van type 1 diabetes op het dagelijks leven van mensen te zien. Ook leren ze over mogelijke oplossingen.

Mensen met type 1 diabetes moeten altijd hun bloedsuikerwaarden in de gaten houden en bijsturen wanneer dat nodig is. Zo ook wetenschapsjournalist Diederik Jekel, die al sinds zijn zeventiende type 1 diabetes heeft. Het in de hand houden van zijn bloedsuiker is continu een uitdaging en heeft een voortdurende impact op zijn leven. Hoe moeilijk het is om hiermee te leven, deelt hij in de multimediale presentatie. De bezoeker ervaart de dagelijkse impact van type 1 diabetes door in een vraag- en antwoordspel met Diederik zelf belangrijke keuzes te maken in verschillende situaties en ziet zo zelf direct het effect daarvan. Vanaf 8 juli 2021 werd de presentatie verrijkt met een prototype van de kunstmatige alvleesklier, ontwikkeld door uitvinder Robin Koops, en op 3 juli 2021 overgedragen aan de collectie van het museum. Vanwege de langdurige sluiting van het museum hebben we de presentatie verlengd tot na de herfstvakantie.



### Het TBC-huisje (vanaf 8 juli 2021)

Op 8 juli 2021 is in de binnentuin van Rijksmuseum Boerhaave een zogeheten Tuberculosehuisje geplaatst. Het kleine houten huisje herinnert aan de periode 1920-1930, toen Nederland op grote schaal met tuberculose (TBC) werd geconfronteerd. Het museum heeft het huisje getransformeerd tot een historische kijkdoos met meubilair, foto's en een film die meer inzicht geven in de behandelingen van destijds. De blik op het verleden is aangevuld met informatie van actueel medisch onderzoek naar het opsporen, de bestrijding en de genezing van TBC. De Leidse bouwonderneming Du Prie bouw & ontwikkeling verzorgde de restauratie van het TBC-huisje.

## Nevenprogrammering

De activiteiten en evenementen sluiten aan bij de tentoonstellingsprogrammering en de actualiteit. Ook sluiten ze aan bij thema's met een landelijke insteek, zoals de Museumweek, de Open Monumentendagen en het Weekend van de Wetenschap. De programmering verhoudt zich tot het doelgroepenbeleid van het museum. Zo organiseren we lezingen voor de volwassen bezoeker volgens de succesvolle Salon Boerhaave formule, en de lezingenreeks voor de jeugd sluit aan bij de MuseumJeugdUniversiteit.

Het hele jaar door organiseerden we lezingen die we via de livestream deelden met geïnteresseerde deelnemers thuis. Vanaf de heropenstelling op 5 juni 2021 konden we onze gasten ook weer fysiek verwelkomen bij onze evenementen.

## Lezingenreeksen

### Studium Generale

In samenwerking met Studium Generale organiseerde het museum een lezingenreeks rond de tentoonstelling *Besmet!*, met aandacht voor de oorzaken en gevolgen van besmettingen, in de breedste zin van het woord. Prof. dr. Kitty Zijlmans besprak het begrip 'besmet/besmetting' in overdrachtelijke zin.

De focus lag op kunstwerken en interventies die de verbintenis met de omringende wereld (letterlijk) tot thema hebben, maar ook wat het betekent geraakt te worden door kunst. Van geheel andere aard was de lezing van Prof. dr. ir. Gert Kema. Hij sprak over de Panamaziekte, een destijds verwoestende plantenziekte in Centraal Amerika voor de bananenteelt. Dr. Claire Weeda concentreerde zich in haar lezing op de pest in de vijftiende eeuw in de stad Sint-Truiden. De pest bracht kommer en kwel maar leidde ook tot de ontwikkeling van nieuwe methodes van ordehandhaving en tot samenwerking tussen steden en sociale mobiliteit. En er werd poëzie geschreven om de geest gezond te houden. Dr. Sandra van Dijk blikte terug naar de achterliggende jaren waarin een aanvankelijk onbekend virus ons leven in snel tempo veranderde. In deze lezing volop aandacht voor ons mentale welzijn en het leven tussen hoop en vrees.

### **Salon Boerhaave (voor- en najaar)**

De Salon reeks in het voorjaar en het najaar sloten in grote lijnen aan bij de programmering van de tentoonstelling *Besmet!* Een selectie: Dr. Lotte Jensen sprak over de invloed van infectieziekten op de verbeeldingskracht van onze samenleving. Ze spreken tot de verbeelding van kunstenaars en schrijvers die reageren op de rampen die hen overkomen. In haar lezing passeerden spraakmakende schrijvers uit het verleden: van Joost van den Vondel tot Hendrik Tollens. En er werd gezongen, zoals dat ook vroeger gebeurde in tijden van cholera of Spaanse Griep. Prof. dr. Manon Parry verzorgde de lezing: *Silent Epidemics: Forgotten Histories of HIV & AIDS*. In haar engelstalige lezing brak Manon Parry een lans voor het completeren van incomplete archieven en museale collecties over AIDS om recht te doen aan het brede spectrum van deze epidemie en bij te dragen aan een evenwichtige representatie over AIDS in het publieke debat. Tijdens de lezing refereerde Manon Parry aan het filmproject *Voices of the Epidemic*, een project dat zich ten doel stelt om de zienswijze over AIDS in Nederland te verbreden.

De najaarsreeks bood mogelijkheden om al enigszins te reflecteren op de coronacrisis. Prof. Marcel Levi sprak over de coronapandemie als vergrootglas voor veranderkracht. Diverse aspecten passeerden de revue. Zo vroeg hij zich af of de focus op de volle intensive care afdelingen de juiste was, of de communicatie als geslaagd beschouwd kan worden, en welke lessen we na 18 maanden pandemie kunnen trekken.

Prof. dr. Eddy Houwaart koos voor het onderwerp van volksziekten en sociaal-politieke vernieuwing in de 19e en 20ste eeuw en in welke mate volksziekten zoals pokken, cholera, tuberculose en polio tot blijvende verandering in de sociale en politieke organisatie van de samenleving hebben geleid.

### **MuseumJeugdUniversiteit**

Deze colleges zijn exclusief bestemd voor kinderen tussen 8 en 12 jaar oud waarbij wetenschappers vertellen over hun vakgebieden. Een selectie: medisch ethicus Boy Vijlbrief besprak de vraag of je het DNA van een embryo mag aanpassen. Met deze ingrijpende techniek zorg je ervoor dat de genetische veranderingen ook doorgegeven worden aan een volgende generatie. Deze vorm van maakbaarheid raakt natuurlijk aan sterke ethische dilemma's. Virologe Marjolein Kikkert besprak in maart de status van het ontwikkelde vaccin voor COVID-19. Ze ging in op het testen van het vaccin, de onderlinge kwaliteitsverschillen en lichtte toe welke partijen er wereldwijd bij betrokken zijn en hoe ze elkaar kunnen helpen. De aanwezigheid van Niesje Jansen, verpleegkundig consultant van het Tuberculosefonds, hing samen met het in juli opengestelde TBC-huisje in de binnentuin van het museum. Niesje Jansen ging in op de oorsprong van de term 'tering', een andere naam voor de infectieziekte tuberculose. En als je denkt dat TBC niet meer voorkomt, heb je het goed mis: wereldwijd sterven er elke dag nog 4.000 mensen, waaronder 500 kinderen.



Dr. Christiaan Vinkers, gespecialiseerd in stress, ging in gesprek over de vraag hoe stressvol de aanwezigen de lockdown ervaren en vertelde over enkele lopende onderzoeken en wat we ervan kunnen leren.

## Lezingen

### **Internationale Vrouwendag met Margriet van der Heijden (8 maart 2021)**

Onder de titel 'Eigenzinnig in een conventionele stad' hield wetenschapsjournaliste en natuurkundige Margriet van der Heijden een lezing ter ere van vrouwen in de wetenschap. De dubbelbiografie "Denken is verrukkelijk" uit 2021, waarin Margriet van der Heijden het bijzondere verhaal van wiskundige Tatiana Afanassjewa en haar man Paul Ehrenfest schetst, alsook de verdiensten van vier vrouwelijke promovendi van Hendrik Lorentz passeren de revue in deze lezing.

### **De Stokvislezing met Annelien Bredenoord (22 april 2021)**

Na twee uitgestelde lezingen kon de geplande Stokvislezing eindelijk doorgaan. Prof. dr. Annelien Bredenoord, hoogleraar ethiek biomedische innovatie aan het Universitair Medisch Centrum Utrecht, nam de aanwezigen mee in de discussie over de biobank - een verzameling van allerlei soorten lichaamsmateriaal voor wetenschappelijk onderzoek afkomstig van medische ingrepen - en de ethische discussie over eigenaarschap.

De Stokvislezing is vernoemd naar prof. dr. B.J. Stokvis, in 1887 de eerste voorzitter van het Nederlandsch Natuur- en Geneeskundig Congres.

### **Lorentz Center lezing op 5 oktober 2021**

In samenwerking met het Lorentz Center organiseerde Rijksmuseum Boerhaave een Engelstalige lezing door Prof. dr. ir. Jan-Bas Prins over dierproeven. Dierproeven en de relevantie ervan voor medisch onderzoek lijken een steeds meer betwiste relatie te worden. De Nederlandse regering nam hierin in 2017 het voortouw door het onderzoeksprogramma 'Transition to animal free innovations' te lanceren. Jan-Bas Prins, lid van het Nederlands Nationaal Comité voor de bescherming van dieren bij wetenschappelijk onderzoek, nam de aanwezigen mee in de eerste uitkomsten van het onderzoek.

## Evenementen

### **De Leidse Museumnacht online op 5 juni 2021**

Door de coronamaatregelen konden veel publieksevenementen in 2021 niet fysiek doorgaan, zo ook de Leidse Museumnacht. Als alternatief lieten we tijdens een livestream in samenwerking met de afdeling infectieziekten van het LUMC zien hoe je een ebola pak aantrekt. En dat is geen sinecure zoals bleek uit de documentaire beelden waarin zorgverleners van top tot teen in beschermende kleding lopen.

### **Presentatie kunstmatige alvleesklier op 3 juli 2021**

Op zaterdag 3 juli 2021 overhandigde uitvinder Robin Koops zijn kunstmatige alvleesklier aan directeur Amito Haarhuis om deze deel uit te laten maken van de rijkscollectie. De kunstmatige alvleesklier is een draagbaar doosje dat de gehele glucoseregulatie van de diabetespatiënt overneemt. Een uitvinding die in 2019 door het kabinet uitgeroepen is tot Nationaal Icoon omdat het behoort tot een van de beste innovatieve ideeën in Nederland. De aanwinst past in het nieuwe beleid van het museum op het gebied van actueel verzamelen.





*Robin Koops (rechts) overhandigt de kunstmatige alvleesklier aan Amito Haarhuis (links)*



*Het TBC-huisje in de binnentuin van Rijksmuseum Boerhaave*

### **Open Monumentendagen op 11 en 12 september 2021**

De geplande rondleidingen konden helaas niet doorgaan door de coronamaatregelen maar bezoekers konden wel genieten van een lezing door bouwhistoricus en Leidenaar Jan Dröge die vertelde over bouwwerken die naar aanleiding van besmettelijke ziektes en pandemieën gebouwd zijn.

### **Publieksdag in samenwerking met iGEM in de herfstvakantie (17 oktober 2021)**

iGEM - International Genetically Engineered Machine - is een internationale wedstrijd onder studenten. In 2020 won een team met Leidse studenten en als onderdeel van deze wedstrijd moesten studenten een genetisch gemodificeerd organisme bedenken. Op zondag 17 oktober 2021 vertelden de studenten geïnteresseerde bezoekers over de wedstrijd en de microscopische wereld van bacteriën in allerlei verrassende workshops en demonstraties.



### **Experts aan het woord (17 november 2021)**

Op 17 november 2021 waren Bert Degenaar en Huib Zuidervaart te gast om te vertellen over de Zuylenburgh Collectie, waarvan nu een eerste deel een prominente én vaste plek in het museum heeft gekregen. In samenspraak met conservator Tim Huisman bespraken ze de totstandkoming van deze bijzondere collectie en deelden ze bijzondere verhalen achter de objecten.

### **Vakantie workshops voor kinderen**

Tijdens de vakanties worden er altijd extra workshops georganiseerd. Door corona konden alleen workshops in de zomer- en herfstvakantie doorgaan. Inhakend op de tentoonstelling *Besmet!* konden de kinderen hun eigen pest snavelmasker maken, een microbe tekenen of een hoestdrankje maken.

## **Educatie**

Ondanks de langdurige periodes van totale lockdown hebben we toch nog 3.427 leerlingen ontvangen. Door de strikte naleving van de 1,5 meter voorschriften moesten we ook ingrijpen in de opstelling: de MaakStudio, de creatieve doerimte voor het ontwerpen van technische producten, bleef het hele jaar gesloten. De educatieve familietentoonstelling Spelen met Wiskunde hebben we tijdelijk weggehaald.

Als alternatief hebben we veel digitaal aanbod ontwikkeld. Het hele museum, inclusief de tijdelijke tentoonstelling *Besmet!*, is virtueel te bezoeken en het onderwijs heeft de beschikking over aantrekkelijk en gevarieerd digitaal lesaanbod. Het lesaanbod is vanzelfsprekend aangesloten op de kerndoelen met de inzet van ons wetenschappelijk en medisch cultureel erfgoed. Ook voor de kinderen thuis bedachten we leerzame en uitdagende werkvormen.

### **Schoolbezoeken**

Tijdens de coronapandemie hielden we optimaal rekening met ieders veiligheid. Daarom ontving het museum alleen schoolbezoek op de maandagen en op de overige doordeweekse dagen was het museum tot 11.00 uur in de ochtend exclusief geopend voor schoolklassen. Op deze manier konden we scholen én dagbezoekers veilig ontvangen. Vanwege de coronapandemie en aandacht voor de tijdelijke tentoonstelling *Besmet!* hebben we besloten ons vooral te concentreren op de medische onderwijsprogramma's. Bij het aanbod van het voortgezet onderwijs maakten we een uitzondering hierop voor het populaire programma '*Wiskunde A, B of C?*'.

We hebben in 2021 in totaal 601 leerlingen uit het Primair Onderwijs ontvangen. Favoriet is ons programma *Gezondheid & Ziekte, vroeger en nu* waarin het onderzoekend leren centraal staat. Leerlingen maken hun eigen medisch dossier en gaan aan de slag met moderne meetinstrumenten. Temperatuur, hartslag, polsslag en lengte worden onderzocht. Leerlingen vergelijken daarna hun medisch dossier met het gemiddelde van de Nederlandse kinderen. Zo ontdekken de leerlingen hoe dokters te werk gaan en ontdekken ze hoe het lichaam bij iedereen net even anders functioneert. Vervolgens gaan de leerlingen aan de slag met opdrachten in de tentoonstelling waar ze meer leren over de werkwijze van artsen vroeger. Zorgverzekeraar Zorg & Zekerheid maakte het in 2021 opnieuw mogelijk voor alle groepen 7 en 8 uit de regio om dit programma gratis te boeken.

We hebben in 2021 in totaal 1305 leerlingen uit het Voortgezet Onderwijs ontvangen. Het onderwijsprogramma *Wiskunde A, B of C?* bleef onverminderd populair. Het programma helpt leerlingen in 3 havo/vwo bij hun profielkeuze voor de richting wiskunde A, B of C in de bovenbouw. Tijdens de rondleiding door het museum maken de leerlingen kennis met wiskundig gerelateerde voorwerpen uit vijf eeuwen Nederlandse wetenschap waarna ze speelse opdrachten maken waarin logica, ruimtelijk inzicht, kansberekening en andere aspecten van wiskunde een rol spelen. Na afloop hebben de leerlingen een beter beeld welk type opdrachten, en dus welk type wiskunde, hen makkelijk afgaat, wat ze moeilijk vinden maar ook wat hen interesseert.



Voor de bovenbouw HAVO/VWO, aansluitend bij het vak Biologie, ontwikkelden we een zelfstandig te doorlopen onderwijsprogramma bij de tentoonstelling *Besmet!* Natuurlijk is er veel aandacht voor de coronapandemie en de maatschappelijke discussie over vaccineren. Het onderwijscurriculum sluit er goed bij aan: het vak biologie behandelt het thema afweer uitgebreid. Het onderwerp is in de praktijk vaak moeilijk te visualiseren en daarvoor biedt de tentoonstelling uitkomst. Leerlingen gaan in de tentoonstelling zelfstandig aan de slag met downloadbare vragen en opdrachten over epidemieën vroeger en nu. Ze maken kennis met infectieziekten en de impact daarvan op het leven van eenieder en de wereld.

We hebben 123 studenten uit het MBO/HBO/WO ontvangen die een begeleid programma volgden, en 1.398 studenten die met de speciale opdrachtenboekjes het museum en de tentoonstelling *Besmet!* zelfstandig konden bezoeken.

#### **Uitgelicht: de PABO**

We hebben in 2021 een nieuw pabo-programma ontwikkeld, een zogeheten 'proeverij'. De student maakt kennis met onze rijke leeromgeving die allerlei didactische kansen biedt. Alle aandacht gaat hier naar ons aanbod voor het primair onderwijs. Ook delen we onze educatieve visie waarin we aansluiting zoeken bij het curriculum van de scholen en krijgt een begrip als 'wetenschapswijsheid' handen en voeten. Verder laten we zien hoe je het museum in de klas kunt halen als een fysiek bezoek er even niet in zit, bijvoorbeeld met het 'Online Rondje Wetenschap'.

### Online educatief aanbod

Toen het museum gesloten was, is er gewerkt aan de uitbreiding van het digitale onderwijsaanbod. Voor het primair onderwijs ging het om uitbreiding van de reeks *Ik weet het* en online educatieve filmpjes. In 2020 zijn we gestart met het maken van filmpjes voor ons YouTube kanaal en in 2021 hebben we hier verder aan gewerkt met nieuwe titels als *Maak je eigen thermometer*, *Experimenteer met zwaartekracht* en *Hoe werkt een kompas?*. De filmpjes zijn populair: alleen al het filmpje over de werking van een kompas werd ruim 800 keer bekeken.

Nieuw in ons digitale aanbod was het *Rondje wetenschap* (PO, groepen 6/8). In dit online programma belt een museumdocent met een videoverbinding vanuit het museum met een klas. De museumdocent neemt de leerlingen mee op een virtuele rondleiding. Na een positieve testfase hadden we gerekend op hoge deelnamecijfers. Die verwachtingen maakten we dit jaar nog niet waar.

### Binnen- en buitenschools leren

#### Zomerschool

Corona belemmerde ons veelvuldig maar gelukkig kon de editie van de Zomerschool gewoon doorgang vinden. De Zomerschool is een educatief programma voor nieuwsgierige leerlingen uit groep 6 en 7 van de basisschool, die in de zomervakantie graag iets extra's willen leren. De Zomerschool maakt deel uit van de programma's in samenwerking met JES Rijnland (Jongeren en Samenleving).

In juli/augustus 2020 ging de samenwerking met en in Rijksmuseum Boerhaave van start. In 2021, opnieuw in de zomer, vervolgden we de ontmoeting. In samenspraak werd het thema 'Water' gekozen. Bij de ontwikkeling van het programma is de expertise van twee medewerkers van de Universiteit Leiden ingeschakeld die gespecialiseerd zijn in de werkvorm 'Ontwerpend Leren'.

Het thema 'Water' bood veel mogelijkheden in het museum maar was ook van grote betekenis voor de excursie in de Leidse Hout. In samenwerking met vrijwilligers van het IVN (natuureducatie) en met Aaf Verkade, de adviseur stadsgrachten in Leiden, hebben de kinderen veel geleerd over de bedreiging van het leven onder water.

#### WeekendKlas

De Weekendklas is een intensief traject waar kinderen twee jaar lang intekenen voor een programma, steeds op de zondag in onze educatieruimtes. Een paar keer per jaar gaan wij thematisch aan de slag met de kinderen. Om de kinderen voor te bereiden op een bezoek aan de tijdelijke tentoonstelling *Besmet!* hebben we het thema gezondheid besproken. Een ander aspect van de samenwerking gaat over samenwerken rond kleine presentaties. De samenwerking spitste zich toe op het Gouda Kabinet - een verzameling zeldzame opgezette dieren - en het TBC-huisje. Na een rondleiding door het museum gaf een medewerker van het tuberculosefonds een gastles waarna de kinderen een filmische laag met feiten en weetjes over TBC hebben gemaakt. De kinderen werden met het schrijven van de scripts en het filmen begeleid door videoproductiebedrijf TIVI producties. De bijdragen zijn inmiddels te bezichtigen in Boerhaave360, een interactieve VR-tour van het museum.

In het najaar deden enkele kinderen van de WeekendKlas mee aan de Open Monumentendagen. Na een korte bijscholing tot junior museumdocent gaven ze een persoonlijke toelichting bij objecten uit het museum aan de bezoekers.

Ook heel succesvol was het 'Lagerhuis-debat' in oktober. De kinderen van de Weekendklas werden klaargestoomd door het Debat Instituut. Eerst oefenden ze met stevig staan en ontspannen ademen waarna ze over een stelling leerden debatteren.



Zomerschool JES Rijnland & Rijksmuseum Boerhaave



foto: Nieuwe Beelden Makers

Terug van weggeweest: Spelen met Wiskunde



Waterland Boerhaave feestelijk geopend door Lorentzschool





### Verwonder om de hoek en de wetenschapsclub

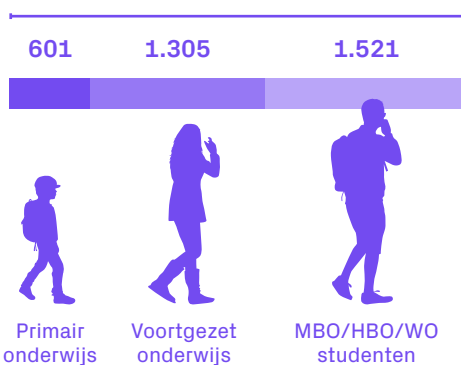
Rijksmuseum Boerhaave participeert in de langjarige samenwerking van Leidse musea en andere culturele partners in het programma Cultuureducatie met Kwaliteit. In dat kader neemt het museum deel aan het project Verwonder om de Hoek. Binnen het project Verwonder om de hoek zorgen de Leidse musea ervoor dat 'natuur, wetenschap en techniek' een volwaardige plek krijgen binnen het aanbod van cultuureducatie. We zetten in op leerecosystemen waarbij wordt gewerkt aan meer verbinding tussen binnen- en buitenschools leren. We maken die verbinding zichtbaar op een online platform voor de regio Holland Rijnland. Leerlingen vinden hier de Verwonderwereld met verdiepende opdrachten. We hebben een app ontwikkeld waarmee kinderen in hun eigen wijk op expeditie kunnen gaan. Focus ligt hierbij op wijken met relatief veel kinderen in achterstandsposities om kansengelijkheid te vergroten. In het tweede kwartaal van 2021 is de Wetenschapsclub weer van start gegaan voor schoolkinderen uit groep 6-8. Vaste plek voor de club is het buurthuis in de wijk Leiden Zuid-West. Op de dinsdagmiddag worden daar uiteenlopende workshops aangeboden. Rijksmuseum Boerhaave nam twee middagen voor zijn rekening. Ook in deze ontmoetingen richtten we ons op gezondheidsthema's en keken we naar de kleine wereld van de microbioloog, ziekmakende bacteriën en de bescherming daartegen. Met de test onder een UV-lamp zagen de kinderen hoe lastig het is om je eigen handen echt goed schoon te maken.

### Educatie in aantallen

#### Educatieve bezoekers 2021

(fysiek, begeleid en niet begeleid)

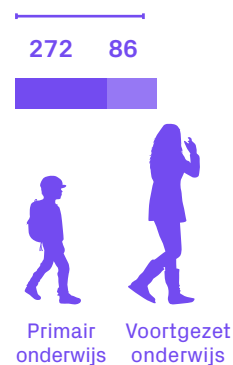
3.427 schoolgebonden bezoekers



#### Digitale educatie bezoekers in 2021

(digitaal, begeleid)

358 schoolgebonden bezoekers



## Marketing en Communicatie

De website van Rijksmuseum Boerhaave benadrukt de kracht van het ontdekken en belicht op speelse wijze de werelden zoals die in het museum te zien zijn. Dit jaar is er gewerkt aan het meer zichtbaar maken van de collectie en het onderwijsaanbod, en om de weg naar de ticketstraat van het museum gemakkelijker te maken voor de bezoeker. Doordat het museum bijna de helft van het jaar gesloten was, was het aantal websitebezoekers en -gebruikers in 2021 lager dan in 2020. Onder andere door mensen via de social media te leiden naar de museumwebsite, hebben we daar toch een goed bezoek kunnen creëren van 210.907 bezoeken (in 2019: 245.379 bezoeken).

### Free Publicity

In 2021 was het museum bij voortduring in de pers aanwezig. Dit kwam onder meer door een aantal mediagenieke evenementen. Zo werd het eerste Janssen-vaccin - onder toezicht van minister Hugo de Jonge - in het museum gezet. Jaap van Dissel droeg de ampul en spuit van het eerste coronavaccin aan het museum over, waarna het in de laatste lege vitrine van de tentoonstelling *Besmet!* werd geplaatst. Ook de opening van de nieuw ingerichte zalen van Machtige Verzamelingen trok veel publiciteit. In vergelijking met 2020 is het bereik van de free publicity in de offline media nagenoeg verdubbeld. Het bereik van de free publicity in de online media is zelfs bijna vertienvoudigd. Een meer gedegen en continue online marketing inzet - en relatiemanagement met de pers - ligt hieraan ten grondslag.

### Nieuwsbrief

De nieuwsbrieven van Rijksmuseum Boerhaave zijn een grote bron van informatie en inspiratie voor bezoekers. Door in 2021 te werken aan een meer toegankelijke tone-of-voice en een betere splitsing naar doelgroepen is het aantal nieuwsbrief-abonnees met 12% toegenomen, waardoor de binding met onze bezoekers is versterkt. Op dit moment maakt het museum gebruik van verschillende nieuwsbrieven. Maandelijks verschijnt een bezoekersniewsbrief en ieder kwartaal gaat er een nieuwsbrief uit voor de verschillende onderwijsniveaus (primair en voortgezet onderwijs, middelbaar en hoger beroepsonderwijs), die elk gericht geïnformeerd worden over de educatieve mogelijkheden die het museum biedt.

### Waardering

Na heropening van het museum is het continu bezoekersonderzoek hervat en ondanks de blijvende maatregelen in het museum (waardoor in 2020 de beoordeling lager lag) zijn we dit jaar bijna terug op het niveau van 2019: bezoekers beoordelen de vaste tentoonstelling van het museum met een 8,5. De tijdelijke tentoonstelling *Besmet!* kreeg van de bezoekers een 8,3.

De Net Promotor Score (een getal dat iets zegt over de mate waarin mensen ons museum aanbevelen bij anderen) stijgt nog verder door. Waar de NPS in 2020 nog 50,5% was, kregen we in 2021 een NPS van maar liefst 57,4%. De gemiddelde NPS voor de museumsector in Nederland lag in 2020 op 45,5%, in 2021 op 51,1%.

De kinderen die het museum bezoeken (bron: MuseumKids) beoordelen het museum in 2021 met een 8,7, waar dat in 2020 nog een 8,5 was. Ze zijn enthousiast over de interactiviteit van het museum en waarderen de aanwezigheid van verschillende speurtochten en activiteiten die speciaal voor de jonge doelgroep georganiseerd worden.



.....

Online bereik

	2021
 Websitebezoeken	210.907
 Websitebezoekers	144.823
 Twitter	9.985
 Facebook	6.296
 Instagram	2.777
 LinkedIn	2.154
 YouTube-weergaven	17.068
 Nieuwsbrief	8.918
 Podcast downloads	21.749

.....

# Collectie & Wetenschap

Op het gebied van de collectie zijn er in 2021 grote stappen gezet. Er is een nieuw collectiebeleidsplan geschreven, nagedacht over actueel verzamelen, samengewerkt met andere wetenschapsmusea om de collecties gezamenlijk digitaal te ontsluiten, en er zijn weer veel interessante objecten verkregen.

Het in 2013 uitgekomen topstukkenboek *Knappe Koppen* bleek aan herziening toe te zijn en we zijn in samenwerking met Uitgeverij WBooks aan een nieuwe uitgave begonnen, die in juni 2022 gepresenteerd zal worden.

Samen met verzamelaar Bert Degenaar ondertekenden we een intentieverklaring om zijn omvangrijke en belangrijke verzameling instrumenten op termijn aan de rijkscollectie toe te voegen.

## Nieuw Collectieplan

In 2021 werd een nieuw collectieplan gerealiseerd waarin we de staat van het beheer van de collectie beschrijven en een beheerslijn uitzetten voor de komende 4 jaar.

Het collectieplan geeft inzicht in:

- de samenstelling en betekenis van een collectie
- het collectiebeleid : keuzes en prioriteiten
- de uitvoering van het collectiebeleid.

Onderzoek en innovatie staan nooit stil. Daarmee blijft ook de collectie die wetenschap en innovatie wil tonen steeds in ontwikkeling. Sinds het laatste collectieplan uit 2011 wil Rijksmuseum Boerhaave nieuwe perspectieven en ambities op het gebied van modern erfgoed en actueel verzamelen formuleren. Als Podium voor de toekomst wil het museum de collectie blijven ontwikkelen en aansluiting zoeken bij de actualiteit. Dit vraagt om een herijking van de aanwezigheid en betekenis van modern erfgoed in de collectie.

Ook roept dit nieuwe vragen op over de complexiteit van beheer, behoud en ontsluiting van dergelijk modern materiaal. Actief, actueel verzamelen biedt andere mogelijkheden en uitdagingen dan het 'traditionele' verzamelen van objecten die hun gebruikswaarde hebben verloren. Het gaat hier juist om objecten die nog in bedrijf zijn, of zelfs nog in werking moeten komen. Daarnaast treden bij het actueel verzamelen maker(s) en gebruiker(s) als 'informant' op, zowel voor het acquireren van objecten als het vastleggen van hun verhaal.

Conservatoren kunnen bij het actueel verzamelen experimenteren met vormen van 'co-collecting' en 'post-it-collecting'. Bij het eerste houdt een conservator contact met een onderzoeker of onderzoeksgroep om gezamenlijk te bepalen welke artefacten geschikt zijn om overgedragen te worden aan de museumcollectie. 'Post-it-collecting' betreft het oormerken van een bepaald (deel van een) apparaat, zodat dit, zodra het buiten gebruik raakt, in de museumcollectie terecht komt.

Participatief verzamelen is een andere vorm om collecties te verwerven, in samenwerking met bijvoorbeeld patientenverenigingen worden ensembles van objecten uitgekozen die een bepaalde aandoening of periode representeren. Ook hier gaan we de komende jaren actief mee aan de slag. Een geslaagde pilot is al afgesloten, hierover later meer.

Een overzichtelijker, eenduidiger indeling in deelcollecties is noodzakelijk om een helder verzamelbeleid voor de toekomst te kunnen formuleren. Er bestaan met name voor de 20e en 21ste eeuw lacunes in de collectie.

Wij willen de collectie in de komende jaren versterken door nieuwe stappen te maken naar het verzamelen uit deze periode van wetenschap en geneeskunde.

Het is niet het streven om daarbij alle lacunes te vullen, maar nieuwe verwervingen zullen bestaande verzamellijnen en deelcollecties versterken. Daarnaast zullen we met name voor het heden nieuwe kerngebieden definiëren.

In het licht van de huidige maatschappelijke ontwikkelingen schenkt Rijksmuseum Boerhaave aandacht aan diversiteit en inclusiviteit. Wij zullen in 2022 een uitgebreid onderzoeksprogramma opstellen waarin we de verhalen over de collectie zullen herijken, verrijken met andere geluiden en we zullen onderzoek doen naar de herkomst van objecten.

---

## Collectie Rijksmuseum Boerhaave



---

## Aanwinsten

### Collectie Degenaar

In 2021 tekenden Rijksmuseum Boerhaave en Bert Degenaar, verzamelaar van wetenschappelijke instrumenten, een intentieovereenkomst waarbij werd afgesproken dat zijn Zuylenburgh Collectie, bestaande uit 750 objecten, te zijner tijd aan de rijkscollectie zal worden toegevoegd. De Zuylenburgh Collectie bestrijkt de breedte van de 17e- en 18e-eeuwse wetenschap, met een sterke focus op optische instrumenten, tijdmeters, navigatie-instrumenten, meteorologie en mathematische instrumenten. De instrumenten hebben een voornamelijk Nederlandse of Engelse achtergrond, en zijn representatief voor het grensoverschrijdende karakter van de vroegmoderne wetenschap. Als particuliere collectie kent de Zuylenburgh Collectie qua kwaliteit en omvang geen gelijke. Deze eigenschappen zijn het resultaat van het connaisseurschap en de selectiviteit waarmee de collectie is bijeengebracht. Wetenschappelijke instrumenten uit de 17e en 18e eeuw onderscheiden zich van latere instrumenten, omdat het stuk voor stuk kunstobjecten zijn. De wetenschaps-historische en museale waarde van de Zuylenburgh Collectie uitte zich eerder al in de handvol bruiklenen die Rijksmuseum Boerhaave heeft mogen ontvangen van Bert Degenaar. Dit onderstreept hoe het verhaal van de Nederlandse wetenschap vollediger wordt verteld door deze uitzonderlijke stukken. Een originele microscoop van Antoni van Leeuwenhoek en een unieke dubbelthermometer van Fahrenheit zijn hier voorbeelden van. De overdracht van de Zuylenburgh Collectie stelt Rijksmuseum Boerhaave in staat de verdieping én verbreding van de unieke collectie door te zetten op een structurele en gewaarborgde wijze, en is een waardevolle verrijking van de Collectie Nederland.

In het kader van actueel verzamelen zijn de volgende objecten geacquireerd:



**Kunstmatige alvleesklier, Robin Koops, Inreda Diabetic, 2019  
V35213**

Pompjes die insuline afgeven en de bloedsuikerspiegel van diabetes patiënten in balans houden bestaan al een tijdje. Robin Koops, zelf diabeet en bedenker van de eerste kunstmatige alvleesklier, gaat echter een stap verder. Zijn kunstmatige alvleesklier geeft, net als het echte orgaan, zowel insuline als glucagon af. Beide hormonen spelen een belangrijke rol bij het reguleren van de bloedsuikerspiegel in ons lichaam. Door een speciaal geschreven algoritme zorgt de software ervoor dat diabetici hun bloedsuikerspiegel niet continue zelf in de gaten hoeven te houden en grijpt het in wanneer nodig. De kunstmatige alvleesklier geeft diabetes patiënten de vrijheid van een normaal leven weer terug.

**Disk pack**

**Joint Institute for Very Long Baseline Interferometry European Research  
Infrastructure Consortium (JIVE), 2021**



Deze disk pack bestaat uit een verzameling harde schijven die bij elkaar 64 TB data opgeslagen hebben bestaande uit kosmische ruis. Deze data is afkomstig van de Event Horizon Telescope (EHT), een netwerk van acht aan elkaar koppelde telescopen. Tezamen vormden zij een virtuele telescoop die zo groot is als de aarde zelf. De EHT maakte de foto van het zwarte gat in het centrum van het sterrenstelsel met de naam Messier 87.

De ruis is waargenomen met een radiotelescoop die op Hawaï staat en van Nederlands-Britse makelij is. Slechts 0,1 procent van de ruis is afkomstig van het zwarte gat.

**Educatief model (maquette) van energie-nul brug Ramspolbrug,  
Maker: Bouwdienst Rijkswaterstaat, gerealiseerd Ramspol Energie-nul brug bij  
Ens, 2013**



**V35182**

Dit is een model van de nieuwe Ramspolbrug. Deze bascule brug is gebouwd in 2010. Als een van de weinige bruggen in Nederland is de brug een zogenaamde energienulbrug. Het beweegbare wegdek wordt omhoog gehesen door middel van een contragewicht.



**Glazen sculptuur van het coronavirus (COVID-19), Luke Jerram, 2021  
V35212**

De glazen sculpturen van Luke Jerram zijn ontworpen in samenwerking met virologen van de Universiteit van Bristol, waarbij gebruik is gemaakt van wetenschappelijke foto's en modellen. Ze zijn gemaakt in samenwerking met glasblazers Kim George, Brian Jones en Norman Veitch.

**Vaccin-ampul en injectiespuit van het Covid-19 vaccin, Pfizer-BioNTech, 2021  
V35179**



De coronapandemie die begin 2020 uitbrak, leidde aan het eind van dat jaar tot een vaccinrace. Wetenschappers waren samen met farmaceutische bedrijven wereldwijd op zoek naar een vaccin tegen deze nieuwe besmettelijke ziekte. Die samenwerking was niet alleen noodzakelijk voor de ontwikkeling maar ook voor het opschalen van de productie van vaccins. Uiteindelijk zou de combinatie Pfizer en het Duitse biotech bedrijf BioNTech het vaccin leveren dat als eerste in Nederland werd toegediend. In nauwe samenwerking met de GGD en het RIVM was het mogelijk om de eerste ampul en injectiespuit veilig te stellen en toe te voegen aan de rijkscollectie.



**De eerste born-digital objecten:  
Digitale cartoon, Maarten Wolterink, 2021  
P20940**

Deze (digitale) cartoon is in het Leidsch Dagblad verschenen naar aanleiding van het eerste in Nederland toegediende Covid-19 vaccin en de overdracht van de bijbehorende ampul en injectiespuit aan Rijksmuseum Boerhaave.

Sanna Elkadiri (39) uit Eindhoven is de eerste Nederlander bij wie op woensdagmorgen 6 januari 2021 tussen 8.15 en 8.30 uur op de GGD-priklocatie in Veghel het Pfizer-BioNTech vaccin werd gezet.



**PCR certificaat,  
V35185**

PDF-bestand met The Corona Lab PCR certificate (Born-digital), negatieve Covid-19 test.

## Wetenschappelijk onderzoek

De conservatoren verrichten, naast hun inhoudelijke bijdragen aan onderwijs en tentoonstellingen, ook wetenschappelijk onderzoek. Dat resulteerde in 13 publicaties en 34 presentaties (zie bijlage).

### Visualizing the Unknown in the 17th-century Science and Society

Op 1 oktober 2021 is het NWO-onderzoek *Visualizing the Unknown in the 17th-century Science and Society* van start gegaan, een samenwerkingsverband met het Huygens ING en de Bibliotheca Hertziana. Namens Rijksmuseum Boerhaave onderzoekt Tiemen Cocquyt, in samenwerking met collega-conservatoren Mienke te Hennepe en Tim Huisman, hoe wetenschappers voorheen onzichtbare en onbekende entiteiten verbeeldden. Hoe overtuigden ze hun collega's, en communiceerden ze destijds hun ontdekkingen naar een breder publiek? Zoals de 'spiky blob' afbeelding van het coronavirus demonstreert, liep de visuele representatie ver voor op het vaststellen van de wetenschappelijke feiten.



Kijkend naar voorheen onbekende levensvormen als bacteriën, sperma en de ingewanden van insecten moesten de pioniers van de microscopie Robert Hooke (1635-1703), Johannes Swammerdam (1637-1680) en Antoni van Leeuwenhoek (1632-1723) een nieuwe vormtaal ontwikkelen om hun vondsten te begrijpen, vast te leggen en te communiceren.

Kunnen wetenschappelijke feiten (en de illustraties daarvan) worden vertrouwd? Hoe worden mensen ervan overtuigd dat wat ze op afbeeldingen zien ook echt bestaat? Hoe worden deze afbeeldingen geconstrueerd zodat ze een duidelijke boodschap kunnen overbrengen? In dit project worden, voor de eerste keer, deze baanbrekende 17e-eeuwse ontdekkingen gereconstrueerd, deels met behulp van oorspronkelijke lenzen en preparaten. Centraal staan de wisselwerking tussen wetenschap en kunst, tussen het vaststellen van wetenschappelijke feiten en de verschillende visuele technieken om deze weer te geven.

Projectleider is prof. dr. Eric Jorink (Huygens ING-KNAW/Universiteit Leiden; hoofdonderzoekers zijn Dr. Sietske Fransen (Bibliotheca Hertziana–Max Planck Institute for Art History) en conservator Tiemen Cocquyt (Rijksmuseum Boerhaave).

Op 1 oktober 2021 werd dit project gestart met een persconferentie en een symposium in Rijksmuseum Boerhaave. De dagen ervoor had de eerste workshop al plaatsgevonden die meteen al spectaculaire resultaten opleverde en prachtige opnames van een koninginbij. Ook de tweede workshop waarbij er gekeken werd naar zijderupsen was een succes.

### Project participatief verzamelen

Van april tot december 2021 liep het verkennende project 'Patiënten perspectieven op medisch erfgoed' met externe projectleider Leonie Wingen. In samenwerking met Freya, vereniging voor mensen met vruchtbaarheidsproblemen en gesubsidieerd door het Fonds voor Cultuurparticipatie, vroegen wij naar de persoonlijke verhalen van negen ervaringsdeskundigen met vruchtbaarheidsproblematiek. Hoe beleven of beleefden zij een fertiliteitstraject? Ze vertelden hun verhaal aan de hand van voorwerpen. Deze varieerden van medische voorwerpen zoals een naaldenemmer, tot persoonlijke voorwerpen zoals een paar kinderschoentjes.

De verhalen van de deelnemers zijn opgeschreven en de objecten zijn gefotografeerd. Ook zoekt het museum naar mogelijkheden om de gekozen voorwerpen op te nemen in de collectie. Zo wil het museum een incubator en een echoapparaat verwerven voor de collectie en schonk een deelnemer haar medisch dossier. Een andere deelnemer schonk haar schoudertas die zij overal mee naartoe nam. Hierin droeg ze haar hormooninjecties zodat ze bijvoorbeeld gewoon naar een festival kon gaan. De tas gaf haar bewegingsvrijheid binnen een traject dat bepaald werd door een strak ritme van injecteren.

### Wetenschappelijke Collectie Nederland

Om de collectie nog beter zichtbaar te maken, werkt Rijksmuseum Boerhaave samen met NEMO Science Museum, Teylers Museum, Universiteitsmuseum Utrecht en Universiteitsmuseum Groningen. Het doel is een nationaal wetenschapshistorisch digitaal platform te realiseren, waarin de afzonderlijke collecties samengevoegd worden. Hierdoor maken we de samenhang van de verschillende gebieden en objecten beter inzichtelijk. In 2021 hebben we stappen gezet in het gemeenschappelijk opzetten van een thesaurus en hebben we een technisch projectleider gezocht die het project verder gaat trekken.



### Topstukkenboek

Ad Maas en Tim Huisman werken aan een nieuw topstukkenboek dat in 2022 bij de opening van de tentoonstelling *Grote Vragen* in juni gepresenteerd zal worden. *Denkers, doeners en durfals: vijf eeuwen onderzoek en innovatie in Nederland*, de titel van het nieuwe topstukkenboek, toont de pareltjes uit onze museale schatkamer. De microscoopjes waarmee Van Leeuwenhoek de wereld van het kleine zichtbaar maakte, de oudste telefoon van Nederland, de allereerste kunstnier - samen leiden ze de lezer langs de hoogtepunten van onze wetenschappelijke en medische geschiedenis. Experts van binnen en buiten het museum belichten de saillante episodes uit deze geschiedenis in trefzekere essays vanuit het diverse invalshoeken.

### Registratie en Informatie

Naast de gebruikelijke registratoren- en dienstverlenende werkzaamheden, zoals het afhandelen van informatie- en fotoaanvragen, het regelen van bruiklenen en transporten, het beschrijven en documenteren van aanwinsten, het verwerken en ontsluiten van negatieven en foto's en het verstrekken van informatie aan derden, is er gewerkt aan een aantal speciale projecten:

- De database van instrumentmakers is verder aangevuld met o.a. geboorte- en sterfdata, links naar wikipagina en/of het Digitaal Wetenschapshistorisch Centrum op de website van Huygens ING-KNAW, te raadplegen via: <https://dwc.knaw.nl/>.
- De gegevens van erfgoed van Rijksmuseum Boerhaave op de databases van Collectie Nederland en Europeana zijn geactualiseerd.
- Er is een digitaliseringsproject opgestart, waarbij analoge dragers met beeld- en geluidsmateriaal van onder andere Nico Tinbergen worden gedigitaliseerd, om ze vervolgens weer ter beschikking te stellen van belangstellenden.



- De lockdown is gebruikt om records in Adlib aan te vullen aan de hand van bestandscatalogi van Anne van Helden, Huib Zuidervaart, Peter de Clercq, Kees Grooss en Bart Grob. Het gaat hierbij vooral om dateringen, titels, beschrijvingen en literatuurverwijzingen (kwaliteitsverbetering).
- Voor wat betreft de collectie lantaarnplaten van het KITV (onderdeel collectie Tropenmuseum) zijn er onderwerpscodes, beschrijvingen en dateringen toegevoegd.
- Eind 2021 en begin 2022 is een deel van de glasnegatieven met patiëntopnamen geconserveerd en door fotograaf Hans Meesters gedigitaliseerd. Daarnaast zijn er een paar opgerolde röntgenafdrucken bij het Amsterdamse Atelier afgeleverd om te vlakken. In oktober hebben we de Röntgen Vrouw (V20176) teruggekregen, die in het Harlingse Atelier heeft liggen 'vlakken' sinds 2016. Het negatief zat voordien strak opgerold in een metalen koker.
- Er is een plan van aanpak geschreven voor het onderzoek naar auteursrechten van de fotocollectie voor zover dit nog niet bekend is. Als onderdeel van een samenwerking met Erfgoed Leiden & Omstreken heeft collectiebeheerder Sigrun Brouwer de registratoren een workshop gegeven over auteursrechten.
- Daarnaast zijn er in 2021 in totaal 832 objecten gefotografeerd door onze vrijwilliger Ton Vogelpoel.

In totaal zijn in Adlib in 10.436 records wijzigingen aangebracht.

### Standplaatscontrole

Door de lockdown zijn er in 2021 aanzienlijk minder controles en objectbewegingen geweest dan in 2020. De aantallen voor 2021 zijn als volgt:

Standplaatscontrole	Totaal aantal	Aantal gecontroleerd	2021 % gecontroleerd	2020 % gecontroleerd
prenten	25394	1942	7,6%	32,4%
voorwerpen	40041	1288	3,2%	9,7%
totaal prenten & voorwerpen	65435	3230	4,9%	18,4%

### Bibliotheek

Door de lockdown was de bibliotheek in 2021 maar beperkt toegankelijk. In totaal waren er 68 bezoekers, dit waren vooral onderzoekers.

### Digitale bronnen

Er is steeds meer behoefte aan toegang tot digitale bronnen. Om kosten te besparen, zoeken we daarvoor samenwerking met de universiteitsbibliotheek. Dit is tegelijkertijd een aanleiding om onze fysieke tijdschriftabonnementen nog eens goed tegen het licht te houden. Op termijn kunnen we dan ook minder kosten maken voor het inbinden van tijdschriften.

### Samenwerking Museumarchieven

Onder leiding van het Rijksmuseum wordt verkend of er sectorbreed meer kan worden samengewerkt op het gebied van archiefbeheer binnen museale instellingen. Ook Rijksmuseum Boerhaave heeft zich hierbij aangesloten. Doelstelling is om een gezamenlijk gedragen strategie te formuleren voor museaal archiefbeheer en hiervoor de nodige hulpmiddelen te ontwikkelen en duurzaam te onderhouden.

**Uitgelicht: facsimile van het boek van Sepp, J.C.**

Voor het vervaardigen van een facsimile uitgave van het boek van Sepp, J.C. is er op verzoek van uitgeverij Taschen Duitsland een scan gemaakt van alle afbeeldingen uit het boek van Sepp, J.C.

Houtkunde, behelzende de afbeeldingen van meest alle bekende, in-en uitlandsche houten ... met aanwyzing .... Amsterdam : By Jan Christiaan Sepp, 1791. 2 delen. Boerh g 6583 1-2.

**Protocollen**

Er is in 2021 hard gewerkt aan een nieuw Collectiehulpverleningsplan als onderdeel van een integraal Veiligheidsplan voor het museum. Dit is inmiddels zo goed als afgerond.

**Restauratie**

De omstandigheden in het depot in Alphen a/d Rijn zijn niet optimaal voor een goed beheer van de rijkscollectie. Er loopt een onderzoek naar de mogelijkheden voor de bouw van een gemeenschappelijk Collectiecentrum in Leiden in samenwerking met het Museum van Wereldculturen en Museum De Lakenhal. Omdat dit een plan is voor de langere termijn zijn we ook op zoek naar oplossingen voor de korte termijn. In ons depot in de Raamsteeg kan voldoende ruimte bijgehuurd worden om de collectie uit Alphen -op enkele zeer volumineuze en zware stukken na- onder te brengen. De collectie dient eerst te worden schoongemaakt, alvorens hij wordt verhuisd. Tevens zullen we dan kritisch kijken naar eventueel te ontzamen objecten. Met deze operatie, waarmee we zullen starten in 2022, komt de gehele collectie onder een dak.

# Development & Partnerships



Rijksmuseum Boerhaave is professioneel, ondernemend en sterk gericht op partnerships. Samenwerken met instellingen en bedrijven is essentieel voor de stafafdeling Development & Partnerships. In Rijksmuseum Boerhaave vindt de verbinding plaats met onze stakeholders zoals wetenschappers, ondernemers, specialisten en particulieren. Zo gaan we de verbintenis met de maatschappij aan. Meerjarige (bedrijfs)partnerships, de Business Club en het verder uitbouwen van een succesvol vrienden- en donateursbeleid liggen, samen met een meer programmatische fondsenwervingsstrategie, aan de basis van de ambities van het museum.

## Corporate partnerships

We breiden de samenwerking met het bedrijfsleven verder uit, zowel met bedrijven binnen Leiden als daarbuiten. Wij koesteren onze huidige corporate partners en richten ons op het verlengen en intensivering van de samenwerking met hen voor de komende jaren. Daarnaast gaan we ook nieuwe partnerships aan die passen bij de strategie *Podium voor de toekomst*.



De *Business Club Rijksmuseum Boerhaave* groeit volgens verwachting. De eerste bijeenkomst van de Business Club was een unieke bijeenkomst met als gast de ondernemer en onderzoeker Robin Koops. Vijftien jaar geleden begon hij, zelf levend met type 1 diabetes, in zijn schuur aan de ontwikkeling van de kunstmatige alvleesklier. Hij vertelde zijn persoonlijk levensverhaal en door de interactie en discussie die plaatsvond, werd het een hele bijzondere bijeenkomst voor de deelnemers en de leden van de Business Club.

Wij bieden onze partners de mogelijkheid om tentoonstellingen of onderdelen van onze vaste collectie duurzaam financieel en inhoudelijk te ondersteunen. Met de tentoonstelling *Besmet!* laten we zien hoe de partnerschappen succesvol verbonden worden en ons relatiemanagement aldus vorm krijgt. Aan de hand hiervan kunnen we onze toekomstige strategie demonstreren aan de partners die ons voor langere tijd willen ondersteunen.

Tijdens de lockdown hebben we kennis gemaakt met veel nieuwe stakeholders via online afspraken. Toen het weer kon, waren we verheugd om nieuwe verbintenissen en kennissen te verwelkomen in het museum. Zo vond in juni de VNO-NCW DGA bijeenkomst plaats in ons museum.

De bedrijfspartners die ons in 2021 hebben gesteund zijn we zeer erkentelijk.



Wij noemen Brill als sponsor van het museum.



CHDR is zowel inhoudelijk als financieel partner van de tentoonstelling *Besmet!* Daarnaast heeft CHDR zich meerjarig verbonden aan de Life Science & Health Studio.



Cosine measurement systems is sponsor van het remote sensing spel en de visversheidsmeter die staan opgesteld in de zaal *Grote Vragen*.



Janssen Campus Nederland is sponsor van de tentoonstelling *Besmet!*



Met Philips hebben we een samenwerkingsovereenkomst en tonen “Simply Go Mini” Portable Oxygen Concentrator in de museumzaal “Ziekte & Gezondheid”.



Du Prie Bouw & Ontwikkeling ondersteunt ons meerjarig.



Shell ondersteunde ons als hoofdsponsor. 2021 was het laatste jaar van een driejarige samenwerking die erop gericht was om zoveel mogelijk jongeren en volwassenen kennis te laten maken met de wereld van wetenschap en technologie. We kijken met trots terug op dit partnership: het maakte het mogelijk om kinderen uit achterstandswijken door middel van gratis busvervoer kennis te laten maken met ons museum en wetenschap.



SRON Nederlands Institute for Space Research ondersteunt ons meerjarig om de nieuwe herinrichting van de zaal *Grote Vragen* vanaf 2022 mogelijk te maken.



Zorg en Zekerheid ondersteunt het onderwijsprogramma *Gezondheid & Ziekte, vroeger en nu*. Verder is Zorg en Zekerheid hoofdsponsor van de tentoonstelling *Besmet!*

De volgende bedrijven waren in 2021 lid van de *Business Club Rijksmuseum Boerhaave*:

BaseClear B.V., SRON Netherlands Institute for Space Research, Stichting Biopartner Center Leiden Galapagos B.V., Janssen Campus Nederland, Stichting Leiden Bio Science Park.

#### **Particuliere donateurs**

We richten ons ook op het intensiveren van de verbintenis met onze vrienden. De Caecilia Stichting, de vriendenstichting van Rijksmuseum Boerhaave, bestaat 25 jaar. Een eerste stap is gezet om mecenasen te verbinden. Zeer dankbaar zijn we voor de nieuwe groep (anonieme) donateurs die ons gul hebben gesteund. Dat deden zij door niet alleen een entreeticket te bestellen maar tegelijkertijd ook een donatie te doen. Iedere gift, groot of klein, is van harte welkom. De donaties via de website liepen ook door toen het museum gesloten was vanwege de coronamaatregelen. We ervaren dat als hartverwarmend, ontroerend en dierbaar.

#### **Ambassadeursbijeenkomst**

Wij zijn trots op onze ambassadeurs: een groep van sleutelfiguren die hun naam verbinden aan Rijksmuseum Boerhaave. Dit doen zij om de bekendheid van Rijksmuseum Boerhaave en de toekomstambities te vergroten.

Tijdens de succesvolle online bijeenkomst hebben wij onze ambassadeurs bijgepraat en hebben wij inhoudelijk gediscussieerd over onze toekomstplannen. Wij zijn blij en trots dat de ambassadeurs achter de doelstellingen van Rijksmuseum Boerhaave staan en dat zij dat aan de buitenwereld ook kenbaar willen maken. Wij zien de ambassadeurs als onze ankers in de samenleving.

#### **Fondsen**

De fondsenwerving richt zich over het algemeen op het inhoudelijk programma van het museum. Ondersteuning bij educatieve projecten, bij grote en kleine museale presentaties alsook bij restauratieprojecten, maken er deel van uit. In het afgelopen jaar kreeg Rijksmuseum Boerhaave steun voor onderstaande projecten.

**VSBFonds**  
iedereen doet mee

**Fonds  
1818**

#### *VSBFonds en Fonds 1818*

Beide fondsen steunden ons in het project *Meerstemmigheid*, de educatieve samenwerking met de kinderen van de WeekendKlas en de Zomerschool, onderdeel van de samenwerking van Rijksmuseum Boerhaave met de Stichting JES Rijnland (Jeugd en Samenleving). De stichting werkt vanuit de overtuiging dat kinderen en jongeren gelijke rechten hebben op kansen in het onderwijs en in de samenleving. JES Rijnland streeft ernaar deze kansen te vergroten door ondersteunende, aanvullende en verrijkende programma's voor kinderen en jongeren van 0-18 jaar én hun ouders aan te bieden. In de WeekendKlas zitten maximaal 50 kinderen die 30 zondagen per jaar in het museum aanwezig zijn en daar aanvullend onderwijs krijgen. De WeekendKlas biedt nieuwsgierige en ambitieuze kinderen de mogelijkheid hun zelfvertrouwen te vergroten, hun talenten te ontdekken en hun toekomstperspectief te verbreden. Ook tijdens de weken van de Zomerschool werken we met de kinderen aan thematische projecten en doen ze spelenderwijs nieuwe kennis op. In Rijksmuseum Boerhaave stond het thema 'Water' centraal in de Zomerschool. De kinderen verkennen de collectie, doen allerlei proefjes in de waterspeeltuin en gaan op excursie.

Ook bij de totstandkoming van tijdelijke tentoonstellingen is fondsenwerving zeer belangrijk:



Historische wasmoulanges over besmettelijke ziektes ontbreken niet in de tentoonstelling *'Besmet!'*. Een belangrijk deel van de moulanges uit onze eigen collectie kon met steun van de *Van der Mandele Stichting* worden gerestaureerd.



Het *Popp-Snijders Bomenfonds* steunde de herplanting van een jonge Tulpenboom in onze binnentuin en de bijpassende publieksinformatie. De boom is een 'nazaat' van een originele Tulpenboom van het landgoed Oud-Poelgeest, destijds geplant door Herman Boerhaave. Met de aanwezigheid van de boom maken we een mooie verbinding met de nieuwe zaal over Herman Boerhaave, als onderdeel van de themazaal *Machtige Verzamelingen*.

**Dioraphte**

Voor de ontwikkeling van themazaal *Grote Vragen* (opening juni 2022) hebben we al financiële steun toegezegd gekregen van *Stichting Dioraphte*. Andere fondsaanvragen voor *Grote Vragen* zijn in voorbereiding en behandeling.

**JDRF**

In samenwerking met *Stichting JDRF Nederland* werkten we aan de pop-up tentoonstelling *Diabetes type 1 de wereld uit!* In een multimediale presentatie kregen bezoekers de impact van diabetes type 1 op het dagelijks leven van mensen te zien. Ook leerden ze over mogelijke oplossingen.

**NWO**

Rijksmuseum Boerhaave is partner in een meerjarig internationaal onderzoeksproject naar Antoni van Leeuwenhoek en de beginjaren van de microscopie. Dit door de *Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO)* gefinancierde prestigieuze onderzoek is in het najaar 2021 van start gegaan. Een deel van de uitkomsten betrekken we in de tentoonstelling over Antoni van Leeuwenhoek. Deze staat in 2023 op de tentoonstellingsplanning.

# Financieel



## Opbrengsten

Financieel heeft het museum veel last gehad van de coronacrisis in 2021 en was de impact hiervan wederom groot. Voor het tweede jaar op rij werd het aantal bezoekers gemaximeerd vanwege de 1,5 meter maatregel, en het museum is in totaal 24 weken dicht geweest. Er zijn uiteindelijk 40.516 bezoekers geweest terwijl er 75.000 waren begroot. In 2020 waren er nog 63.971 bezoekers. Het gevolg was dat met name de publieksinkomsten onder druk stonden en fors lager uitkwamen dan begroot en in vergelijking met 2020. Hierbij zijn er minder inkomsten uit de verkoop van entreetickets gerealiseerd, zijn er minder schoolboekingen geweest, is er minder in de winkel verkocht en is er relatief weinig omzet van horeca en catering geweest. In 2021 waren de publieksinkomsten in totaal € 378k en komen daarmee ook € 177k lager uit dan begroot en € 123k lager in vergelijking met 2020. In 2019 was het museum nog in staat om met 116.000 bezoekers € 0,9 mln aan publieksinkomsten te genereren. De lagere publieksinkomsten werden daarentegen gecompenseerd door een ruimhartige bijdrage van de rijksoverheid. Positief is ook dat de bijdragen van bedrijven weer ruimhartig zijn geweest met € 198k aan sponsorinkomsten, wat ruim boven de begroting was. Ook de € 186k bijdragen van particulieren kwamen boven de begroting en 2020 uit. De bijdragen van fondsen bleven achter op de verwachting; een verklaring hiervoor is dat twee toegezegde bijdragen van Stichting Dioraphte van € 75.000 en het VSBFonds van € 30.000 pas worden ontvangen in 2022.

## Eigen inkomsten

Het totaal aan eigen inkomsten is over 2021 uitgekomen op ruim € 0,8 mln en komt daarmee € 148k lager uit dan begroot en € 0,2 mln lager dan 2020. Het percentage eigen inkomsten komt hiermee uit op 16,9%; dit zijn de eigen inkomsten gedeeld door de structurele subsidies. In 2020 kwamen de eigen inkomsten nog uit op 20,9%. Het doel en de ambitie is om de komende jaren weer te gaan groeien naar 30% eigen inkomsten. De groei moet gaan komen van development, meer bezoekers, verkoop van tentoonstellingen, en de verhuur van ruimtes inclusief catering.

## Subsidies Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Rijksmuseum Boerhaave ontvangt subsidies uit de Erfgoedwet en deze zijn bestemd voor de publieksactiviteiten, collectiebeheer en de huisvesting. Voor de publieksactiviteiten werd € 2,2 mln ontvangen, voor de collectie € 1,3 mln en voor de huisvesting € 1,4 mln. De subsidies zijn in totaal € 0,1 mln hoger uitgekomen dan was begroot als gevolg van de indexering. De incidentele subsidie bestaat uit een vrijval en eenmalige extra subsidies. De vrijval bestaat uit 0,3 mln van een in het verleden ontvangen subsidie voor de verbouwing van het museumgebouw in 2016 en 2017. De extra subsidie in 2021 van in totaal € 467k betrof gelden uit twee corona steunpakketten van respectievelijk € 337k en € 130k. De gelden zijn gebruikt ter dekking van de gedeerde publieksinkomsten en voor gemaakte kosten zoals voor personeelslasten, de publieksactiviteiten die wel doorgingen en de reguliere beheerkosten die ondanks de sluiting doorliepen. De totale subsidies zijn uitgekomen op € 5,7 mln. Dit is € 0,6 mln hoger dan begroot als gevolg van de indexatie en de extra subsidie.

## Lasten

Als gevolg van de coronacrisis is er kritisch gekeken naar de kosten en waar nodig zijn deze verlaagd of uitgesteld. Voorbeelden zijn het uitstellen van tijdelijke tentoonstellingen en de verlenging van de tentoonstelling *Besmet!*.

De personeelslasten zijn uitgekomen op € 3,2 mln en laat een overschrijding ten opzichte van de begroting zien. Dit heeft verschillende oorzaken. Zo is er een lichte groei geweest van het aantal fte's vanwege overlap bij personeelwisselingen, en waren de sociale premies een stuk hoger dan begroot en gestegen ten opzichte van 2020. Daarnaast is er een eenmalige eindejaarsuitkering geweest van € 1.000 bruto per medewerker die voortkwam uit de cao onderhandelingen. Als laatste zijn er extra kosten geweest voor tijdelijke inhuur bij tentoonstellingen, collectiebeheer en financiën.

De huisvestingslasten waren € 1,4 mln en zijn conform begroting en 2020. De huisvestingslasten bestaan uit € 0,3 mln kosten voor het beheer & onderhoud aan het museumgebouw en de twee collectiedepots in Leiden en Alphen aan de Rijn. Daarnaast zijn er € 0,7 mln overige huisvestingslasten geweest; dit betreft kosten voor de huur van de verschillende gebouwen, de service- en utiliteitskosten en de schoonmaakkosten. Als laatste bestaan de huisvestingslasten uit de dotatie aan de voorziening van niet uitgegeven gelden van de huisvestingssubsidie van € 0,4 mln. De voorziening op de balans komt daarmee uit € 2,6 mln.

De afschrijvingen waren in totaal € 953k en zijn iets lager dan de begroting en conform 2020. De afschrijvingen bestaan met name uit twee grote posten en betreffen respectievelijk de investering in de verbouwing en de inrichting van het museumgebouw in 2016 en 2017.

De kosten van aankopen waren in totaal € 181k en zijn iets hoger uitgekomen dan begroot. Een belangrijk deel betreft de aankoop van de collectie van het AZL (Academisch Ziekenhuis Leiden). Volgend jaar zal de laatste termijn aan het LUMC betaald worden.

De overige lasten waren in totaal ruim 1 mln en bestaan uit € 0,4 mln beheerslasten, € 0,1 mln collectiefunctie en € 0,5 mln activiteitenlasten. De totale overige lasten zijn ruim € 0,2 mln lager dan begroot maar conform 2020. De beheerslasten van in totaal € 0,4 mln zijn uitgekomen conform begroting. Met name de kosten voor een nieuwe eigen netwerk zorgde voor de overschrijding. Verder zijn er nieuwe contracten voor de beveiliging afgesloten. Bij Collectiebeheer is duidelijk merkbaar geweest dat het museum wederom lang dicht was. Doordat er weinig activiteiten konden plaatsvinden, waren er ook minder uitgaven. De activiteitenlasten zijn ook lager dan begroot uitgekomen. Met name de kosten voor de tijdelijke en vaste tentoonstellingen waren als gevolg van de sluiting lager. De sluiting zorgde er ook voor dat er minder kosten zijn gemaakt voor educatie, marketing en communicatie. Daarnaast is er door de lagere bezoekersaantallen minder inkoop nodig geweest voor de winkel en horeca.

De totale lasten zijn in 2021 uitgekomen op € 6,8 mln en was daarmee conform begroting. Ten opzichte van 2020 waren de totale lasten daarentegen ruim 0,2 mln hoger.

Aan rentelasten is afgelopen jaar € 18k betaald, dit betreft de kosten voor het aanhouden van de liquide middelen. De € 0,5 mln vrijval uit de bestemmingsreserve inrichting betreft de in het verleden ontvangen bijdrage van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor de herinrichting van het museumgebouw in 2016 en 2017. De vrijval is ter dekking van afschrijvingen, en volgend jaar valt het laatste deel vrij.



## Resultaat

Door kritisch naar de kosten te blijven kijken, de positieve ontwikkelingen van development en de compensatie van de overheid voor de derving van publieksinkomsten, is het ondanks de coronacrisis gelukt om het jaar financieel goed af te sluiten en een break-even resultaat te laten zien.

De € 0,2 mln sponsorbijdragen van de bedrijven en een deel van de opbrengst van particulieren worden tezamen gereserveerd in de bestemmingsreserve vernieuwing en zijn op die manier beschikbaar voor de toekomstige plannen van het museum.

De bestemmingsreserve vernieuwing komt met de dotatie van in totaal € 269K uit op € 858K. Hiervan is € 0,6 mln gereserveerd voor de aankoop van het Kijkhuis in 2022.

Aan de algemene reserve wordt dit jaar niets gedoteerd. Vorig jaar is de algemene reserve namelijk op het gewenste niveau worden gebracht waarmee indien nodig een regulier jaar aan derving van publieksinkomsten kan worden opgevangen. De algemene reserve is per ultimo 2021 € 996.332.

## Balans

De solvabiliteit komt uit op 26,3% en is de verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal (2020: 28%). De current ratio is 6,2 en betreft de vlottende activa gedeeld door de kortlopende schulden (2020: 4,5). De verbetering van de current ratio is een gevolg van de toegenomen vlottende activa en de lagere kortlopende schulden.

Rijksmuseum Boerhaave is daarmee goed in staat om met haar kort lopende bezittingen haar kort lopende schulden te voldoen.

## Digitalisering

Afgelopen jaar zijn er belangrijke stappen gezet in de verdere professionalisering van de bedrijfsvoering. Zo is er een systeem in gebruik genomen waarbij alle facilitaire, gebouw en ICT vragen, verzoeken en opmerkingen worden geregistreerd. Hiermee kunnen de meldingen worden gevolgd en ontstaat er een goed inzicht in de verschillende processen. Verder is er geïnvesteerd in een HR systeem waardoor alle medewerkers nu inzicht hebben in hun eigen gegevens zoals bijvoorbeeld de verlofstanden en loonstroken. Digitaal kunnen nu zowel de verlofaanvragen en declaraties worden ingediend en geaccordeerd. Ook zijn nu alle personeelsdossiers gedigitaliseerd. Verder is er een nieuw grootboekschema opgesteld en is het museum overgestapt naar een online boekhoudpakket. Tevens is er een nieuw systeem in gebruik genomen waarbij de facturen automatisch worden gescand en vindt het autoriseren digitaal plaats.

Met onze externe ICT beheerder is een nieuw contract afgesloten voor het beheer & onderhoud van de ICT systemen. Recent is er een interne - en externe - penetratietest uitgevoerd op de veiligheid en betrouwbaarheid van de systemen. Hieruit zijn verschillende aandachtspunten naar voren gekomen; echter de conclusie is wel dat de systemen op orde zijn en dat er momenteel geen significante risico's zijn. Verder heeft het museum een nieuw contract voor de webhosting afgesloten waarbij actiever op het webverkeer gemonitord wordt. Om de kosten te verlagen - en om met dezelfde leverancier te werken die ook de kassa's levert en beheert - is het museum met een nieuwe leverancier voor de online reservering van tickets in zee gegaan. Verder heeft het museum een extern bureau ingeschakeld om ervoor te zorgen dat de organisatie AGV compliant blijft. Hierbij zijn verschillende procedures ontwikkeld en zijn protocollen opgesteld die moeten borgen dat er voorzichtig en betrouwbaar met persoonsgegevens wordt omgegaan. Als laatste heeft het museum nu haar eigen digitale netwerk voor Wifi, telefoon, pc's en de camera's.



Voorheen was dit uitbesteed aan Naturalis. Nadat zij hadden aangegeven zich alleen nog maar met hun eigen netwerk te willen bezighouden, heeft Rijksmuseum Boerhaave veel geïnvesteerd in een eigen netwerk en zijn er ook nieuwe verbindingen en kabels aangelegd. Het laatste onderdeel van het nieuwe netwerk was de vervanging van alle access points voor de Wifi verbindingen en ook dit is recent afgerond.

### Huisvesting

De huisvesting van Rijksmuseum Boerhaave bestaat uit het museumgebouw en twee collectiedepots. Alle gebouwen worden gehuurd van het Rijksvastgoedbedrijf. Het museumgebouw is een rijksmonument en verkeert in goede staat. Afgelopen jaar is het buitenwerk nog volledig geschilderd. Ook het depot aan de Raamsteeg is een Rijksmonument en verkeert eveneens in goede staat. Het wordt gehuurd samen met het Rijksmuseum van Oudheden. Het andere depot bevindt zich in Alphen aan den Rijn en is een MIBO loods. Naast het feit dat deze loods op afstand staat, is de loods klimatologisch niet ideaal. Door vochtigheid is er in het gebouw in Alphen schimmel ontstaan en eens in de zoveel jaren komt dat terug en slaat op de objecten. Momenteel wordt er onderzocht of we de collectie uit Alphen grotendeels kunnen overbrengen naar het depot in de Raamsteeg. Hierbij worden alle objecten dan eerst grondig schoongemaakt.

Met de strategische ambitie Podium voor de toekomst wil het museum de roemruchte collectie en geschiedenis nog meer verbinden met de actualiteit en de prangende vragen van nu. Een belangrijk aspect van deze strategie is de aankoop van het filmhuis het Kijkhuis, gelegen naast het museum.

De huidige eigenaren van het Kijkhuis gaan het filmhuis verplaatsen naar een nieuwe locatie aan de Lammermarkt in Leiden. Rijksmuseum Boerhaave heeft het eerste recht op koop van het Kijkhuis en het aankoopbedrag is vastgesteld op € 0,6 mln. Doel is om extra vierkante meters te realiseren voor de Life Science & Health Studio [werktitel], maar ook om de zichtbaarheid van het museum in de stad te vergroten. De Life Science & Health Studio wordt dé publieke hotspot voor biotechnologie in Nederland. Inmiddels is het museum in staat om de aankoop zelfstandig te financieren.

## Risico's en onzekerheden



### Strategie

Op dit moment bestaat er onzekerheid over de coronapandemie, en dit vormt een risico voor bezoekers, medewerkers, bedrijfsvoering en de strategie. De impact is nog steeds merkbaar en het verloop is moeilijk te voorspellen. In het afgelopen jaar is het museum 24 weken dicht geweest voor het publiek. Helaas is ook 2022 begonnen met de situatie dat het museum in de eerste weken van het jaar gesloten was voor het publiek. Gevolg van de sluiting is dat er geen publieksinkomsten worden gegenereerd. Ook de doelstellingen voor het aantal bezoekers en scholieren zijn niet gehaald in 2021, en ook voor 2022 is het maar de vraag of dat gaat lukken. Om nu toch toegankelijk te zijn en het contact met onze bezoekers niet te verliezen, gaan we door met het inzetten op het verder ontwikkelen van livestreaming van lezingen en de workshops. De interesse daarin neemt toe, en het past goed in deze tijd waarin veel online gebeurt. Ook het virtueel kunnen laten zien van het museum en de collectie zorgt ervoor dat op een andere innovatieve manier mensen in aanraking komen met het museum en de collectie. Een mooie bijvangst is dat we daarbij soms ook nieuwe doelgroepen bereiken.

## Financieel

Financieel is de steun vanuit de overheid zeer genereus geweest. Zo heeft Rijksmuseum Boerhaave in 2021 wederom bijna € 0,5 mln aan extra subsidie ontvangen. Ook voor het lopende boekjaar is duidelijk dat we ondersteuning zullen krijgen. Wel blijft het onduidelijk of de overheid door kan blijven gaan met de ondersteuning en is het reëel om te verwachten dat het een keer eindigt. Om het risico te verminderen, zetten we er op in om ook op andere manieren gelden te genereren en daarmee de afhankelijkheid van de publieksinkomsten te verminderen. Ook kijken we kritisch naar de kosten en houden we de financiële situatie nauwlettend in de gaten. Met de algemene reserve van € 1,0 mln zijn we in staat om het risico van geen of minder publieksinkomsten in de toekomst voor een deel zelf op te vangen en is hiermee ook bewust op geanticipeerd op een scenario waarin we zelf de broek moeten ophouden. Het risico dat het museum wederom moet sluiten als gevolg van Corona wordt ingeschat op 15%. Indien hierbij wordt uitgegaan van een jaar dichtzijn dan derft het museum bij een regulier jaar € 1,0 mln aan publieksinkomsten. De kosten van dit risico kunnen dan worden berekend aan de hand van de risico inschatting en de gedeelde publieksinkomsten € 1,0 mln en dat komt dan uit op € 150k.

## Kijkhuis

De aanschaf, nieuwbouw en inrichting van het Kijkhuis vergt een grote investering en het is onzeker of Rijksmuseum Boerhaave dit zelf met behulp van externe middelen kan financieren. Om de benodigde gelden hiervoor te gaan genereren, is in 2020 de functie van Hoofd Development & Partnerships gecreëerd en ingevuld. Samen met de directeur-bestuurder is er een developmentstrategie opgesteld en worden de eerste resultaten daarvan zichtbaar in toegenomen bijdragen van bedrijven. Voor de aanschaf van het Kijkhuis in 2022 heeft het museum inmiddels voldoende reserve opgebouwd om aan de prijs van € 0,6 mln te voldoen. Inmiddels is er ook een taxatie gedaan van het pand en kwam de waarde uit op € 0,8 mln. Indien de plannen niet doorgaan en het museum om wat voor een reden het pand niet gaat gebruiken en de markt voor deze panden zou instorten dan is er een risico dat het museum met een onverkoopbaar pand in bezit zit. De kans hierop wordt gering geacht en op 10% gesteld. Hiermee komt het risico in geld uitgedrukt uit op  $0,1 * € 0,6 \text{ mln}$  en bedraagt dan € 60k.



## Depot Alphen aan de Rijn

Momenteel worden er twee depots gebruikt voor de opslag van de rijkscollectie. Het depot aan de Raamsteeg in Leiden wordt samen gebruikt met het Rijksmuseum van Oudheden. Het andere depot bevindt zich in Alphen aan den Rijn. Het gebruik van twee depots en het feit dat een depot zich buiten Leiden bevindt is inefficiënt werken. Daarnaast is het depot in Alphen een voormalige MIBO loods. Deze loods is klimaattechnisch gezien minder goed geconditioneerd; er wordt alleen op vocht gestuurd. In de zomer kost het moeite om een museaal klimaat te krijgen. Zeker met broeierig weer is er risico op schimmelvorming, wat helaas blijft terugkomen. Het risico bestaat dat de objecten structureel worden aangetast door de schimmelvorming. Ter beheersing is nu gekozen om met mobiele luchtdrogers te werken die goed in staat zijn om de gewenste vochtigheidsgraad te bewerkstelligen. Verder zijn in het verleden de belangrijkste objecten uit de collectie al verplaatst naar de Raamsteeg. Door het besluit om nu te gaan onderzoeken hoe de verhuizing van de collectie uit Alphen naar het depot in Leiden verplaatst kan worden zullen er extra kosten gemaakt moeten gaan worden. Hiermee zijn de kosten van het risico op termijn minder maar zijn er wel extra kosten nodig voor de verhuizing. Zo zullen er kosten zijn van het schoonmaken, het transport en de huurkosten. Volgens een eerste grove inschatting zal hiervoor € 80k nodig zijn.

### Duurzaamheid

Een belangrijk maatschappelijk onderwerp is duurzaamheid, waarvoor de doelstellingen zijn vastgelegd in de Klimaatwet. Als wetenschapsmuseum zijn wij het aan onze stand verplicht om duurzaamheid hoog op de agenda te zetten. Voor Rijksmuseum Boerhaave betekent dit waarschijnlijk extra investeringen en het is de vraag hoe die te financieren. Het museumgebouw is een rijksmonument en wordt gehuurd van het Rijksvastgoedbedrijf. Het is niet altijd even scherp te bepalen wie welke kosten voor duurzaamheid zou moeten dragen. Rijksmuseum Boerhaave neemt deel aan een mooi initiatief om voor de deelnemende rijksmusea een duurzaamheidsagenda te gaan opstellen. Hieruit is voor Rijksmuseum Boerhaave een aantal maatregelen vastgesteld die gaan bijdragen aan de gewenste CO<sub>2</sub> reductie van 40% in 2030. Deze plannen kosten bij elkaar € 2,2 mln. Onzeker is of de financiering volledig door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wordt verzorgd. Indien het museum toch onverhoopt zelf moet bijdragen dan zal hiervoor een nog te vormen reserve moeten worden opgetuigd. De kans dat het museum zelf een deel van de kosten dient te gaan dragen wordt ingeschat op 10%. Hiermee komt dit risico uit op 0,1 \* € 2,2 mln en bedraagt dan € 220k.

### Cyber security



Er vinden regelmatig aanvallen plaats op de ICT systemen van bedrijven en publieke organisaties waarbij er dan losgeld wordt gevraagd. Zo te bezien is ook Rijksmuseum Boerhaave een potentieel doelwit. Het risico is daarmee aanwezig dat er geen toegang meer is tot de ICT systemen en dat er losgeld betaald moet worden. Daarnaast bestaat het risico van phishing. Ter beheersing van dit risico is er recent een interne - en externe penetratietest uitgevoerd en is de uitkomst dat de systemen voldoende zijn beveiligd. Daarnaast heeft het museum een cyber security verzekering afgesloten waarbij de schade gedekt wordt en er direct ondersteuning ingeschakeld kan worden. Verder vindt er regelmatig onderhoud plaats en worden daarbij onder andere firewalls getest. Een andere beheersing vindt plaats door veel in the cloud te werken. Voor de kwantificering van het risico wordt uitgegaan van een kans van 20% dat het museum wordt gehacked en de schade kan oplopen tot bijvoorbeeld € 300k. Dit betekent dat het risico uitkomt op 0,2 \* € 300 en bedraagt dan € 60k.

### AVG

Ook de AVG wetgeving is de laatste jaren verder aangescherpt en dit betekent voor een organisatie dat je moet voldoen aan strengere wetgeving. Risico hierbij is dat je kwetsbaar bent als je te weinig doet aan de AVG en dan niet compliant bent. Rijksmuseum Boerhaave heeft de AVG-protocollen op orde, maar het blijft een continu proces om je hier als organisatie verder in te ontwikkelen. Daarnaast is er intern een privacy officer aangewezen om als aanspreekpunt te dienen en te bewaken dat Rijksmuseum Boerhaave AVG-proof is. Het risico blijft bestaan dat er bijvoorbeeld datalekken plaatsvinden en er door de Autoriteit Persoonsgegevens boetes worden opgelegd. De kans van dit risico wordt ingeschat op 15% en de boetes kunnen oplopen tot € 100k. Kwantificering van dit risico komt dan uit op 0,15 \* € 100k en bedraagt € 15k.

### Code Culturele Diversiteit



Rijksmuseum Boerhaave onderschrijft de Code Diversiteit en Inclusie. Om inclusie en diversiteit op alle gebieden (publiek, personeel, programma en partners) in te bedden, heeft het museum in 2021 een organisatiebrede werkgroep Diversiteit & Inclusie gevormd. Rijksmuseum Boerhaave wil aantrekkelijk en herkenbaar zijn voor een breed en divers publiek. De werkgroep Diversiteit werkte als een 'denktank', inventariseerde de dagelijkse praktijk, steeds vanuit de vraagstelling of wat we doen inclusief is en of er alternatieven zijn die de inclusieve gedachte beter waarborgen.

Het worden, én blijven, van een inclusief museum kost veel tijd en aanpassingsvermogen van een organisatie. Voor 2022 put het museum uit de brede waaier aan aanbevelingen die op korte termijn al tot een inclusiever museum leiden.



Sinds 2019 werkt het museum met JES Rijnland samen om kinderen uit kansarmere omgevingen, veelal ook met een niet-westerse achtergrond, in een tijdsbestek van twee jaar hun zelfvertrouwen te vergroten, hun talenten te ontdekken en hun toekomstperspectief te verbreden. We werken samen met de onderdelen De WeekendKlas en De Zomerschool. De kinderen van De WeekendKlas zijn 30 zondagen per jaar te gast in onze onderwijslokalen, terwijl de deelnemers aan De Zomerschool 2x een volle werkweek aanwezig zijn tijdens de zomervakantie. Voor deze bijzondere meerjarige samenwerking krijgen we financiële ondersteuning van het VSBFonds en Fonds 1818.

In samenwerking met Shell en IMC Weekendschool participeerde het museum tot eind 2021 in het programma 'Als beste uit de bus', een geheel verzorgd programma voor basisschoolkinderen uit kansarmere postcodegebieden.

Sinds 2020 neemt het museum deel aan het landelijke meerjarige project 'Samen Inclusief' van de branchevereniging VSC. Acht musea wisselen ervaringen uit op het gebied van inclusie, de deelnemers volgen trainingen en verkennen nieuwe mogelijkheden om een inclusiever museum te worden.

Op basis van de aanbevelingen van de werkgroep Diversiteit, werken we in 2022 onder andere aan de volgende activiteiten:

Na recente gesprekken met de Leidse Topaz zorginstelling maken we in de loop van 2022 op de maandagochtend onze start met 'Onvergetelijk museum'. Met een kleine groep dementerende ouderen gaan we in gesprek over het museum, collectie en beroepen. Met gebruikmaking van de door het Stedelijk en het Van Abbe Museum ontwikkelde methodiek, worden de deelnemers -met onze collectie als uitgangspunt- uitgenodigd om verhalen, herinneringen, associaties en ideeën te delen waardoor ze de museum-objecten samen tot leven brengen.

We verkennen volgend jaar eveneens de mogelijkheden om met speciale assistentie onze hybride lezingen ook te doen 'landen' in de dagbesteding van de Marente Zorggroep. Met de museumdocent ter plekke in de dubbelrol van 'explicateur' en 'chatmoderator' vertrouwen we erop dat ook voor deze categorie ouderen sommige lezingen interessant kunnen zijn en een welkome afwisseling vormen voor het reguliere aanbod in deze zorginstellingen.

### Fair Practice Code



Rijksmuseum Boerhaave onderschrijft de Fair Practice Code en hiermee een eerlijke, duurzame en transparante bedrijfsvoering. Het uitgangspunt is respectvol, solidair en in vertrouwen met elkaars belangen rekening houden ten dienste van een sterke sector die de potentie en kansen van makers ten volle benut en doet renderen. Rijksmuseum Boerhaave maakt gebruik van zowel mensen in vaste als in tijdelijke dienst. Daarnaast worden er mensen ingehuurd en zijn er zowel stagiaires als vrijwilligers. Het aantal fte's is de afgelopen jaren toegenomen en het museum is tijdens Corona ook bewust doorgedaan met het inhuren van zzp'ers tegen een marktconform tarief.



### Code Governance Cultuur

Bij de uitvoering van de activiteiten past Rijksmuseum Boerhaave de principes uit de Governance Code Cultuur toe (2019). In de statuten en in het 'reglement bestuur en toezicht' zijn de organisatie en onderlinge verhoudingen vastgelegd. Het museum heeft zich verbonden aan de Ethische Code voor Musea van de ICOM. Voor wat betreft de externe inkomsten van (bedrijfs)partners houdt het museum zich aan artikel 1.10 van de Ethische Code, waarin staat: "Ongeacht de bron van inkomsten houden musea controle over de inhoud en integriteit van programma's, tentoonstellingen en activiteiten." Rijksmuseum Boerhaave is een algemeen nut beogende instelling (ANBI) en publiceert de daarvoor vereiste gegevens op de eigen website. De werknemers van het museum vallen onder de Museum CAO.

### Bestuur

De Stichting tot Beheer van het Museum Boerhaave, Rijksmuseum voor de Geschiedenis van de Natuurwetenschappen en van de Geneeskunde, zetelt in Leiden. Rijksmuseum Boerhaave wordt bestuurd volgens een Raad-van-Toezicht-model. Het bestuurlijk proces is hierbij, met uitzondering van het toezicht, in handen van het bestuur.

De directeur van Rijksmuseum Boerhaave is ook de voorzitter van het bestuur (statutair bestuurder) en daarmee de directeur-bestuurder. De directeur-bestuurder is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie, het financieel beheer en risicobeheer. De manager Publiek & Presentatie is plaatsvervangend directeur bij afwezigheid van de directeur. De directeur-bestuurder is tevens secretaris/penningmeester van de Caecilia Stichting, de vriendenstichting van Rijksmuseum Boerhaave.

De Raad van Toezicht oefent toezicht uit op de directie/het bestuur. De werkgroep remuneratie van de Raad van Toezicht heeft jaarlijks een functioneringsgesprek met de directeur-bestuurder. De Raad van Toezicht evalueert zichzelf jaarlijks. De directeur-bestuurder en toezichthouders zijn alert op belangenverstrengeling, vermijden ongewenste belangenverstrengeling en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met tegenstrijdige belangen.

Het salaris en de regeling van de overige arbeidsvoorwaarden van de directeur-bestuurder worden, met inachtneming van de geldende wet- en regelgeving, vastgesteld door de Raad van Toezicht.

De bezoldiging valt binnen de norm van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). De directeur-bestuurder heeft een arbeidscontract voor onbepaalde duur. Leden van de Raad van Toezicht ontvangen voor de uitoefening van hun functie geen beloning, kosten die door hen worden gemaakt voor de uitoefening van hun functie worden op declaratiebasis vergoed.

**Ir. R.H. Haarhuis**  
**directeur-bestuurder**

Columnist De Telegraaf; secretaris / penningmeester Caecilia Stichting (de vriendenstichting van Rijksmuseum Boerhaave); lid Raad van Toezicht van Ecsite (het Europese netwerk van science centres en wetenschaps-musea); lid programmaraad van de Museumvereniging; bestuurslid VSC (het landelijk netwerk van wetenschaps-musea en science centres); directeur Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen; bestuurslid / penningmeester Stichting De Avond van Wetenschap & Maatschappij; lid van de externe evaluatiecommissie van het NWA-programma van NWO (Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek); Bestuurslid Leidse Regio Kring; Voorzitter van het bestuur Stichting CultuurKwartier; Mede-initiatiefnemer en jurylid Irispenning; Jurylid van de ENW Communication Initiative Award NWO Science; Juryvoorzitter Boerhaave Biografie Prijs.

**Prof. dr. A. Rinnooy Kan**  
**(lid, 1e termijn benoemd per**  
**21-09-2019 tot 19-09-2023)**

Voorzitter Raad van Advies Amsterdam Center for Entrepreneurship (ACE); Voorzitter Wetenschappelijke en Maatschappelijke Adviesraad; Voorzitter IAR CWI Instituuts Adviesraad; Voorzitter Maatschappelijke Adviesraad Strategisch Thema Instituties; Lid Raad van Advies Teijin Japan; Lid van College van Regenten Prof. F. de Vries Stichting; Lid Raad van Commissarissen Siemens Nederland; Voorzitter Raad van Advies Diabetesvereniging Nederland; Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Manifesta; Voorzitter Stichting Avond van Wetenschap en Maatschappij; Lid Raad van Advies Kamp Amersfoort; Ambassadeur KWF Oncode; Voorzitter Stichting Literatuur Prijs; Lid van Commissie in de zaak J.A. Poch; Lid van Commissie Wethouders Commissie D66 Amsterdam; Lid Raad van Advies Rotterdam Vakmanstad; Lid Raad van Advies Sarphati Amsterdam; Voorzitter Programmacommissie ZonMW Social Trials; Lid Algemeen Bestuur Fulbright; Lid Raad van Advies Finance and the Common Good; Voorzitter Raad van Advies BAN/Data Science and Business Analytics.

**Dr. W. (Willem) Bijleveld**  
**(lid, 1e termijn benoemd per**  
**21-09-2019 tot 19-09-2023)**

Voorzitter Veluwe Alliantie; Voorzitter Helene Kröller-Müller Fonds; Voorzitter Jury Vriendenloterij Museumprijs; Vice-voorzitter Raad van Toezicht Museon/Omniversum Den Haag. Lid Raad van Commissarissen Toerisme VAN Elst; Lid Raad van Toezicht Mondriaan Fonds; Lid Raad van Advies Geldersch Landschap & Kasteelen Arnhem; Lid Raad van Advies Nationaal Bomenmuseum / Von Gimborn Arboretum Doorn; Lid Raad van Advies Frans Hals Museum Haarlem.

**Prof. Dr. R.J. (Rob) Hamer**  
**(financiën/audit, lid, 1e termijn**  
**benoemd per 28-09-2020 tot**  
**27-09-2024)**

Voorheen werkzaam bij Unilever als directeur Unilever R&D Vlaarding en vice-president Agri-Food External Affairs, in de academische wereld als hoogleraar Wageningen UR. Nu betrokken bij: FLCP- stichting Field Lab Circular Plastics: voorzitter van het bestuur, Rathenau Instituut: lid programmaraad, "Het Groene Brein": lid raad van toezicht, NWO: lid van het domeinbestuur Exacte en Natuurwetenschappen.

**Prof. Dr. C.L. (Christine) Mummery**  
(lid, 1e termijn benoemd per  
20-09-2019 tot 19-09-2023)

Hoogleraar Ontwikkelingsbiologie in het LUMC; lid van de KNAW en KHMW, laureaat van de European Research Council (Advanced Grant); (past) president International Society for Stem Cell Research; board member ISSCR; associate editor van Stem Cell Reports; redacteur van verschillende wetenschappelijke tijdschriften; SAB Hubrecht Institute, Sartorius, Gurdon Institute, Allen Institute en Mogrify.

**Prof. Dr. Ir. I. (Ionica) Smeets**  
(lid, 1e termijn vanaf  
25-09-2018 tot 24-09-2022)

Hoogleraar wetenschapscommunicatie aan de Universiteit Leiden; columnist voor Volkskrant en New Scientist NL; voorzitter divisie Science Communication van NeFCA, redactieraad Delta, bestuur stichting theater AdHoc.

De benoeming van leden van de Raad van Toezicht geschiedt voor een periode van maximaal vier jaar, met een éénmalige mogelijkheid tot herbenoeming. De maximale zittingsperiode is derhalve acht jaar.

De Raad van Toezicht van Rijksmuseum Boerhaave kwam in 2021 vier keer formeel bijeen, en wel op 25 maart, 29 juni, 29 september en 15 december. Tijdens de vergadering in december was er ook een zelfevaluatie van de Raad van Toezicht, en een artikel 24 vergadering met de Ondernemingsraad.

Onderwerpen die tijdens de vergaderingen aan de orde kwamen, waren -naast de jaarverantwoording, het bestuursverslag, de jaarrekening en de begroting- het beleid op het gebied van development en digitalisering, het nieuwe collectieplan, het onderzoek naar een gezamenlijk Collectiecentrum en het beleid op het gebied van de depots, de vernieuwing van de vaste presentatie, de uitbreidingsplannen van het museum met de Life Science & Health Studio, en de koopaanbieding van het Kijkhuis.

Daarnaast had de Raad van Toezicht frequent informeel contact met de directie/het bestuur van het museum en de Ondernemingsraad.

Leiden, 21 maart 2022



Ir. R.H. Haarhuis MSc/MEd,  
Directeur-bestuurder



Prof. Dr. A.H.G. Rinnooy Kan,  
Voorzitter Raad van Toezicht  
Rijksmuseum Boerhaave

# Jaarrekening 2021

.....

van de Stichting tot Beheer van het  
Museum Boerhaave,  
Rijksmuseum voor de Geschiedenis  
van de Natuurwetenschappen en van  
de Geneeskunde, Leiden



# Jaarrekening 2021

Stichting tot Beheer van het Museum Boerhaave,  
Rijksmuseum voor de Geschiedenis van de  
Natuurwetenschappen en van de Geneeskunde, Leiden

## Balans per 31 december 2021

Activa	2021		2020	
	€	€	€	€
<b>Vaste activa</b>				
Materiële vaste activa		4.853.686		5.549.466
<b>Vlottende activa</b>				
Vorraden		9.457		21.296
Vorderingen				
Debiteuren	82.051		45.067	
Belastingen	150.213		77.540	
Overige vorderingen en overlopende activa	254.742		209.877	
		487.007		332.484
Liquide middelen		3.700.081		3.411.769
		4.196.545		3.765.549
<b>Totaal activa</b>		9.050.231		9.315.015
<b>Passiva</b>				
<b>Eigen vermogen</b>				
Algemene reserve	996.334		996.334	
Bestemmingsreserves	1.385.175		1.615.981	
		2.381.509		2.612.315
<b>Vorzieningen</b>		33.476		33.005
<b>Langlopende schulden</b>		5.961.470		5.833.550
<b>Kortlopende schulden</b>				
Schulden aan leveranciers	117.291		63.054	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	128.921		103.455	
Overige schulden en overlopende passiva	427.564		669.636	
		673.776		836.145
<b>Totaal passiva</b>		9.050.231		9.315.015

## Categoriale exploitatierekening 2021

	Werkelijk 2021 €	Begroting 2021 €	Werkelijk 2020 €
<b>Baten</b>			
<b>Eigen inkomsten</b>			
Publieksinkomsten	378.044	555.000	501.131
Sponsorinkomsten	198.250	100.000	224.646
Overige directe inkomsten	5.895	20.000	35.285
Indirecte inkomsten	24.304	40.000	23.965
Private middelen – particulieren incl. vriendenstichting	186.135	175.000	180.317
Private middelen – private fondsen	44.465	95.000	46.096
<b>Totaal eigen inkomsten</b>	<b>837.093</b>	<b>985.000</b>	<b>1.011.440</b>
<b>Subsidies</b>			
Structurele subsidie Ministerie van OCW			
Erfgoedwet, collectiebeheer	1.262.856	1.237.000	1.237.128
Erfgoedwet, publieksactiviteiten	2.245.615	2.200.000	2.199.866
Erfgoedwet, huisvesting	1.417.817	1.389.000	1.389.227
Incidentele subsidie	791.786	302.000	842.693
Overige incidentele publieke subsidies	0	0	54.000
<b>Totaal Subsidies</b>	<b>5.718.074</b>	<b>5.128.000</b>	<b>5.722.914</b>
<b>Totale Baten</b>	<b>6.555.168</b>	<b>6.113.000</b>	<b>6.734.354</b>
<b>Lasten</b>			
Personeelslasten	3.207.259	3.009.500	2.964.433
Afschrijvingen	952.904	974.000	945.572
Huisvestingslasten	1.385.251	1.376.831	1.365.598
Aankopen	181.359	166.000	161.903
Overige lasten	1.040.782	1.296.350	1.089.476
<b>Totale Lasten</b>	<b>6.767.555</b>	<b>6.822.681</b>	<b>6.526.982</b>
<b>Saldo uit gewone bedrijfsvoering</b>	<b>-/- 212.387</b>	<b>-/- 709.681</b>	<b>207.372</b>
Af: bestemd voor toekomstige dekking van investeringen	-/- 269.196	0	-/- 424.000
Bij: dekking via in het verleden gevormde fondsen	500.004	500.000	541.021
Saldo rentebaten en -lasten	-/- 18.420	-/- 10.000	-/- 554
<b>Exploitatieresultaat</b>	<b>0</b>	<b>-/- 219.681</b>	<b>323.839</b>

## Functionele exploitatierekening 2021

Baten	Totaal	Publieks activiteiten	Collectie beheer	Algemeen beheer
	€	€	€	€
<b>Opbrengsten</b>				
Publieksinkomsten	378.044	378.044		
Sponsorinkomsten	198.250	198.250		
Overige inkomsten	5.895	5.895		
Indirecte opbrengsten	24.304	24.304		
Particulieren incl. vriendenstichtingen	186.135		186.135	
Private fondsen	44.465	44.465		
<b>Totaal eigen inkomsten</b>	<b>837.093</b>	<b>650.958</b>	<b>186.135</b>	
<b>Subsidies</b>				
Erfgoedwet, collectiebeheer	1.262.856		1.262.856	
Erfgoedwet, publieksactiviteiten	2.245.615	2.245.615		
Erfgoedwet, huisvesting	1.417.817	889.964	201.330	326.523
Incidentele subsidie	791.786		791.786	
<b>Totaal Subsidies</b>	<b>5.718.074</b>	<b>3.135.579</b>	<b>2.255.972</b>	<b>326.523</b>
<b>Totale Baten</b>	<b>6.555.168</b>	<b>3.786.537</b>	<b>2.442.107</b>	<b>326.523</b>
<b>Lasten</b>				
Personeelslasten	3.207.259	922.408	1.406.704	878.147
Afschrijvingen	952.904	714.678	95.290	142.936
Huisvestingslasten	1.385.251	870.492	196.706	318.053
Aankopen	181.359		181.359	
Overige lasten	1.040.782	582.437	83.473	374.872
<b>Totale lasten</b>	<b>6.767.555</b>	<b>3.090.015</b>	<b>1.963.532</b>	<b>1.714.008</b>
<b>Saldo uit gewone bedrijfsvoering</b>	<b>-/- 212.387</b>	<b>696.522</b>	<b>478.575</b>	<b>-/- 1.387.485</b>
Toerekening algemeen beheer		-/- 861.350	-/- 526.135	
Saldo rentebaten en -lasten	-/- 18.420	-/- 11.435	-/- 6.985	
<b>Resultaat</b>	<b>-/- 230.808</b>	<b>-/- 176.263</b>	<b>-/- 54.545</b>	

## Toelichting algemeen

### Algemeen

Bij het opstellen van de jaarrekening van Rijksmuseum Boerhaave zijn de jaarverslaggevingsregels zoals opgenomen in het Handboek verantwoording instellingen Erfgoedwetsubsidie 2021-2024 in acht genomen.

### Grondslagen voor de waardering

Tenzij anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen hun nominale bedragen.

### Materiële vaste activa

Investerings waarvoor subsidies zijn ontvangen worden geactiveerd en afgeschreven. De hiervoor ontvangen subsidies worden als langlopende schulden verantwoord en vallen vrij in lijn met de afschrijvingen. De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen historische kostprijs verminderd met een lineaire afschrijving gebaseerd op de verwachte economische levensduur. De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn als volgt:

- |  |         |
|--|---------|
| ● Gebouwen, verbouwingen en terreinen      | 5%-20%  |
| ● Kantoorinventaris                        | 10%-20% |
| ● Kantoor machines & software              | 20%-33% |
| ● Museale inventaris                       | 20%     |
| ● Restauratieafdeling en technische dienst | 10%-20% |
| ● Overige activa                           | 10%-20% |

### Voorraden

De voorraden boeken, publicaties en winkelartikelen zijn gewaardeerd tegen inkoopwaarde, onder aftrek van een voorziening voor incurantheid.

### Debiteuren

De debiteuren worden gewaardeerd tegen nominale waarde voor zover nodig rekening houdend met een voorziening voor eventuele oninbaarheid.

### Bestemmingsreserves

Deze reserves zijn gevormd door besluiten van de directeur bestuurder en na instemming van de Raad van Toezicht. De reserves hebben een specifieke bestemming.

### Voorzieningen

#### *Jubileumuitkeringen*

De voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen is berekend als de contante waarde van de te betalen uitkeringen waarbij rekening is gehouden met sterfte- en blijfkansen.

#### *Transitievergoeding tijdelijke contracten*

Voor alle tijdelijke arbeidsovereenkomsten dient een inschatting gemaakt te worden of deze worden verlengd. Voor de contracten waarvan de inschatting is dat deze niet verlengd worden, dient de hoogte van de transitievergoeding te worden bepaald. Het aan het boekjaar toe te wijzen deel moet worden opgenomen als voorziening.

### Langlopende schulden

De Investeringsubsidie betreft de ten behoeve van de financiering van investeringen in materiële vaste activa ontvangen investeringssubsidies. De ontvangen investeringssubsidies worden ten gunste van het resultaat genomen gelijk aan de daarop gepleegde afschrijvingen.

### *Groot onderhoud gebouwen*

De Huisvestingssubsidie betreft de subsidie voor huisvesting en instandhoudingsinvesteringen. Het in het boekjaar niet bestede deel van de huisvestingssubsidie wordt toegevoegd aan deze voorziening en wordt aangewend voor toekomstig groot onderhoud en investeringen in eigenaars zaken van de museum- en depotgebouwen.

## **Grondslagen voor resultaatbepaling**

### ***Baten en lasten***

Opbrengsten en bijdragen worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben. Kosten worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

### ***Subsidiebaten***

De ontvangen structurele subsidiebaten worden opgenomen in het jaar waarin deze toegekend worden. Projectsubsidies worden verantwoord in het jaar waarop ze betrekking hebben.

### ***Pensioenen***

Rijksmuseum Boerhaave heeft voor haar personeel een collectieve middelloon pensioenregeling welke kwalificeert als een directe bijdrage regeling. Deze is ondergebracht bij Stichting Pensioenfonds Zorg en Welzijn. De opgebouwde rechten worden jaarlijks afgefinancierd. De actuele dekkingsgraad van het pensioenfonds was per 31 december 2021: 106,6 % (31 december 2020 : 92,6%).

### ***Verdeelsleutels***

Bij toerekening van de baten en lasten aan de verschillende museale functies worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Indien mogelijk worden de baten en lasten in zijn geheel aan één functie toegeschreven: de kostenpost 'aankopen' valt bijvoorbeeld in zijn geheel onder 'collectiebeheer'.
- Baten of lasten die niet aan één functie kunnen worden toegerekend worden verdeeld op basis van tijdsbesteding dan wel op basis van vloeroppervlakte.
- De kosten van Algemeen Beheer worden aan het eind van het jaar verdeeld over de functies publieksactiviteiten en collectiebeheer.

## Toelichting op de balans

Materiële vaste activa	Gebouwen en terreinen	Kantoor inventaris	Kantoor machines & software	Museale inventaris	Transporteren
Boekwaarde per 1 januari	4.293.880	99.175	39.980	932.250	5.365.285
(Des) investeringen			136.677	114.348	251.025
Afschrijvingen	-/- 355.508	-/- 15.927	-/- 23.712	-/- 486.647	-/- 881.794
Boekwaarde per 31 december	3.938.372	83.248	152.945	559.951	4.734.516
Cumulatieve afschrijvingen	1.652.208	204.692	152.073	2.735.923	4.744.896

	Transport	Restauratie afd en TD	Overige activa	Totaal 2021	Totaal 2020
Boekwaarde per 1 januari	5.365.285	80.443	103.742	5.549.469	6.464.885
(Des) investeringen	251.025	6.094		257.120	30.155
Afschrijvingen	-/- 881.794	-/- 17.057	-/- 54.052	-/- 952.903	-/- 945.571
Boekwaarde per 31 december	4.734.516	69.480	49.690	4.853.687	5.549.469
Cumulatieve afschrijvingen	4.744.896	271.305	227.196	5.243.398	4.290.903

De verzekerde waarde van de, niet onder de huurovereenkomst met het Rijksvastgoedbedrijf vallende, inventaris en inrichting bedraagt € 5.680.000 (taxatie juli 2021).

Vorraden	2021	2020
Voorraad boeken, publicaties en winkelartikelen	33.536	37.337
Af: voorziening voor incourantheid	-/- 24.079	-/- 16.041
	9.457	21.296

Vorderingen	2021	2020
Debiteuren; nominale vordering	82.051	45.067
Af: voorziening voor oninbaarheid	-	-
	82.051	45.067

Belastingen	2021	2020
Omzetbelasting	150.213	77.540

Overige vorderingen en overlopende activa	2021	2020
---	------	------

Afrekening energiebelasting	93.656	80.982
Pensioenfonds	0	21.549
Stichting museumkaart	19.960	0
Vooruitbetaalde kosten	83.044	83.268
Stichting Vrienden van Rijksmuseum Boerhaave	3.267	4.117
Voorraad museumkaarten	13.222	13.700
Diversen	41.593	6.261
	<u>254.742</u>	<u>209.877</u>

### Liquide middelen

	<b>2021</b>	<b>2020</b>
Spaarrekeningen	1.995.732	1.998.971
Rekening-courant	1.697.556	1.406.964
Kasgeld	6.794	5.834
	<u>3.700.082</u>	<u>3.411.769</u>

### Eigen vermogen

#### Algemene reserve

	<b>Totaal 2021</b>
Saldo per 1 januari 2021	<u>996.334</u>
Deel van Exploitatieresultaat t.b.v. Algemene reserve 2021	<u>0</u>
Saldo per 31 december 2021	<u>996.334</u>

#### Bestemmingsreserves

	Stand per 1-1-2021	Toevoeging 2021	Besteding 2021	Stand per 31-12-2021
Inrichting museum 2016-2017	1.016.395	-	-/- 500.004	516.391
Vernieuwing museum	589.000	269.196	-	858.196
Overige	10.588	-	-	10.588
	<u>1.615.983</u>	<u>269.196</u>	<u>-/- 500.004</u>	<u>1.385.175</u>

De bestemmingsreserves 'Inrichting museum 2016-2017' is gevormd ter dekking van de afschrijvingskosten van de vaste presentatie van Rijksmuseum Boerhaave. De bestemmingsreserve 'Vernieuwing museum' is gevormd voor de kosten van vernieuwing van het museum in de toekomst. De Directie heeft besloten dat het exploitatieresultaat over dit boekjaar volledig ten gunste komt van de bestemmingsreserve 'Vernieuwing museum'. De overige bestemmingsreserve betreft het Ploum fonds en is gevormd ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek.



## Voorzieningen

### Voorziening jubileum uitkering

	<b>Jubileum uitkering</b>
Stand per 1 januari 2021	33.005
Uitkeringen	-/- 0
Mutatie ten laste (gunste) van de exploitatie	-/- 1.087
Stand per 31 december 2021	31.918

### Voorziening transitie vergoeding

	<b>Transitie vergoeding</b>
Stand per 1 januari 2021	0
Uitkeringen	-/- 0
Mutatie ten laste (gunste) van de exploitatie	1.558
Stand per 31 december 2021	1.558

## Langlopende schulden

### Investeringssubsidie

	<b>Investerings subsidies</b>
Stand per 1 januari 2021	3.679.834
Onttrekkingen :	
• Vrijval ten gunste van de exploitatie	-/- 306.286
Stand per 31 december 2021	3.373.548

De investeringssubsidie is in het verleden van OCW ontvangen voor de verbouw van het museumgebouw in 2016 & 2017. Jaarlijks valt een deel vrij ter dekking van de afschrijvingen. De resterende afschrijvingstermijn bedraagt nog 16 jaar, tot 31-12-2037.

### Groot onderhoud gebouwen

	<b>Groot onderhoud Gebouwen</b>
Stand per 1 januari 2021	2.153.716
Huisvestingssubsidie OCW	1.432.112
Onttrekkingen :	
• Toeslagen aan Rijksvastgoedbedrijf	-/- 343.449
• Servicekosten aan Rijksvastgoedbedrijf	-/- 79.213
• Loonkosten eigen organisatie	-/- 57.672
• Verzekeringen	-/- 11.634
• Kosten onderhoud	-/- 228.542
• Overige huisvestingskosten	-/- 277.396
Stand per 31 december 2021	2.587.922

## Kortlopende schulden

**Schulden aan leveranciers**

Diverse leveranciers

2021	2020
117.291	63.054
117.291	63.054

**Belastingen en premies sociale verzekeringen**

Loonheffingen

2021	2020
128.921	103.455
128.921	103.455

**Overige schulden en overlopende passiva**

Vooruitontvangen Museumvereniging

Vooruitontvangen bedragen

Ontvangen NOW 1

Vakantiegeld

Vakantiedagen en overige overloop lonen

Diverse posten

2021	2020
0	20.579
128.692	190.792
0	115.536
84.537	85.766
115.184	86.573
99.151	170.388
427.564	669.634

**Niet in de balans opgenomen verplichtingen en rechten****Gebouwen en collectie**

De gebouwen en een substantieel deel van de collectie zijn eigendom van de Rijksoverheid. Voor de gebouwen zijn gebruiksovereenkomsten gesloten tussen Rijksmuseum Boerhaave en het Rijksvastgoedbedrijf. In verband met de wijziging van het rijkshuisvestingsstelsel per 1 januari 2017 zijn nieuwe huurcontracten opgesteld, waarbij de verantwoordelijkheid voor de instandhouding van de gebouwen en het economisch eigendom bij de musea worden gelegd.

In 2018 heeft het museum een eerste recht tot koop van het gebouw gelegen aan de Vrouwenkerksteeg 10, 2312 WS - Leiden, het huidige "Kijkhuis", verkregen. De verkoper heeft Rijksmuseum Boerhaave tot en met april 2022 de tijd gegeven te reageren op het voorstel voor aankoop.

Rijksmuseum Boerhaave beheert ook langdurige bruiklenen van derden, waarvoor hij een verplichting tot instandhouding heeft.

Het museum heeft een aantal overeenkomsten waarin onder andere door middel van periodieke schenkingen, collectiestukken kunnen worden verworven.

Het museum heeft nog een verplichting van € 43.000 aangaande uitbreiding van het aantal beamers in het Anatomisch Theater in de loop van de eerste helft van 2022.

## Toelichting op de categoriale exploitatierekening

### Specificatie Baten

#### Publieksinkomsten

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Inkomsten uit entreegelden en museumkaarten	229.706	345.000	307.796
Inkomsten uit horeca	76.232	110.000	89.243
Inkomsten uit winkelverkopen	62.725	100.000	87.705
Inkomsten onderwijsactiviteiten	9.381	-	16.387
Totaal Publieksinkomsten	378.044	555.000	501.131

#### Sponsorinkomsten

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
ASMI Skipper Boerhaave (afrekening)	-	-	4.956
BaseClear B.V., lidmaatschap BCRMB	6.000	-	-
Centre for Human Drug Research	15.000	15.000	15.000
CHDR Partner Life, Science & Health Studio	25.000	-	-
Cosine Measuring Systems	2.500	-	-
Du Prie Bouw en Ontwikkeling	5.000	5.000	5.000
Galapagos, lidmaatschap BCRMB	6.000	-	12.500
Janssen Biologics, lidmaatschap BCRMB	6.000	-	25.000
JDRF Diabetes	-	-	37.190
Koninklijke Brill N.V.	10.000	-	10.000
Leiden Bio Science Park, lidmaatschap BCRMB	3.000	-	-
Pfizer B.V., lidmaatschap BCRMB	12.750	-	-
RIVM	15.000	15.000	-
Shell	50.000	50.000	50.000
Stichting Pacemakerregistratie Nederland	5.000	-	-
SRON partner Grote vragen 2.0	10.000	-	-
SRON, lidmaatschap BCRMB	6.000	-	-
Stichting Biopartner Center Leiden	6.000	-	-
Zorg & Zekerheid	15.000	15.000	50.000
Overig	-	-	15.000
Totaal	198.250	100.000	224.646

#### Overige inkomsten

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Rondleidingen	1.397	-	3.182
Verkoop van tentoonstellingen	-	-	15.320
Overige	4.498	20.000	16.783
Totale overige inkomsten	5.895	20.000	35.285

## Indirecte opbrengsten

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Inkomsten giften en adoptie voorwerpen	5.281	-	2.539
Zaalverhuur t.b.v. evenementen	12.000	40.000	3.785
Overige	7.023	-	17.641
Totale indirecte opbrengsten	24.304	40.000	23.965

## Bijdragen uit private middelen

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<b>Particulieren</b>			
Adoptie collectiestukken	8.350	-	8.800
Caecilia Stichting, bijdrage aankoop collectie (AZL)	140.000	-	140.000
Donaties aan museum (via web)	14.435	-	8.167
Periodieke (notariële) schenkingen > € 250	11.650	175.000	12.150
Schenkingen voorwerpen (giften in natura)	11.700	-	11.200
Totaal	186.135	175.000	180.317

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
<b>Private fondsen</b>			
Stichting fonds 1818 Meerstemmigheid	32.000	-	-
FDS Cultuurparticipatie	7.315	-	-
Diverse giften en nalatenschappen	5.150	-	-
VSF fonds	-	-	30.000
Van der Mandele Stichting	-	-	10.000
VM Stichting Frankenstein	-	-	6.000
Onbenoemd en tbv begroting	-	95.000	96
Totaal	44.465	95.000	46.096
Totaal bijdragen uit private middelen	230.600	270.000	226.413

## Incidentele subsidie

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Vrijval OCW investeringssubsidie verbouwing 2016-2017	306.286	302.000	302.760
Regeling aanvullende ondersteuning OCW (Steunpakket 1)	-	-	517.200
Andere eenmalige subsidies	-	-	22.733
Aanvullende subsidie OCW ivm visitatie	17.500	-	-
Regeling aanvullende ondersteuning OCW (Steunpakket 2)	337.500	-	-
Regeling aanvullende ondersteuning OCW (Steunpakket 4)	130.500	-	-
	791.786	302.000	842.693

## Overige incidentele publieke subsidies

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
--	-------------------	-------------------	-------------------

Mondriaanfonds, Kosmos Kunst en Kennis  
Holland openluchtmuseum, Canon

-	-	50.000
-	-	4.000
0	0	54.000

### Specificatie lasten

#### Personeelslasten

	Werkelijk 2021	Begroting 2021	Werkelijk 2020
Salarissen	2.311.224	2.154.000	2.136.862
Salaristoelagen	41.385	36.000	32.115
Sociale lasten	393.429	354.000	348.949
Pensioenlasten	261.627	232.000	229.047
Uitkering ziekengeld en doorbelaste loonkosten	-/- 2.033	-	-/- 9.613
Reservering vakantiedagen	24.665	-	9.145
Overige personeelskosten	10.019	17.000	15.364
Inhuur personeel	166.942	216.500	202.564
Totaal	3.207.258	3.009.500	2.964.433

#### Personeelsbestand

Per ultimo 2021 is het aantal fte 48,4 (ultimo 2020 47,0 fte). Naast de werknemers met een dienstverband worden gedurende het jaar medewerkers ingehuurd via stageovereenkomsten en uitzendbureaus. Per ultimo 2021 waren er daarnaast 38 vrijwilligers actief, dit komt overeen met 7,4 fte en 3 stagiaires.

#### WNT-verantwoording 2021 Rijksmuseum Boerhaave

De WNT is van toepassing op Rijksmuseum Boerhaave en betreft model 1a. Het voor Rijksmuseum Boerhaave toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2021 € 209.000.

Gegevens 2021	
bedragen x € 1	Ir. A. Haarhuis MSc/MEd
<b>Functiegegevens</b>	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2021	1/1-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
<b>Bezoldiging</b>	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 123.592
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.164
<i>Subtotaal</i>	€ 138.756
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 209.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
<b>Bezoldiging</b>	€ 138.756
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

<b>Gegevens 2020</b>	
<b>Ir. A. Haarhuis MSc/MEd</b>	
<b>Functiegegevens</b>	Directeur
Aanvang en einde functieervulling in 2020	1/1-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
<b>Bezoldiging</b>	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 122.520
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.029
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 136.549</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 201.000
<b>Bezoldiging</b>	<b>€ 136.549</b>

Andere WNT modellen zijn niet van toepassing. Er zijn in 2021 geen personeelsleden waarvan de aan loon, salaris en pensioenlasten uitbetaalde bedragen boven het in de Wet Normering Topinkomens vermelde bedrag uitkomen.

#### Toezichthoudende topfunctionarissen

Hieronder volgt de WNT verantwoording van de RvT leden en betreft model 1d. De leden van de Raad van Toezicht hebben in 2021 geen beloning ontvangen.

<b>Gegevens 2021</b>	
<b>NAAM TOPFUNCTIONARIS</b>	<b>FUNCTIE</b>
Prof. Dr. A. Rinnooy Kan	Voorzitter
Dr. W. Bijleveld	Lid
Prof. Dr. C.L. Mummery	Lid
Prof. Dr. Ir. I. Smeets	Lid
Prof. Dr. R.J. Hamer	Lid / Financiën

#### Huisvestingslasten

	<b>Werkelijk 2021</b>	<b>Begroting 2021</b>	<b>Werkelijk 2020</b>
Voorziening en kosten onderhoud	759.981	773.500	717.431
Huur Museum- en depot gebouwen	343.449	343.696	353.032
Nutsbedrijven	174.855	161.200	178.030
Opstalverzekering	11.634	10.435	10.435
Schoonmaakkosten	95.332	88.000	106.670
<b>Totaal huisvestingslasten</b>	<b>1.385.251</b>	<b>1.376.831</b>	<b>1.365.598</b>

<b>Aankopen</b>	<b>Werkelijk 2021</b>	<b>Begroting 2021</b>	<b>Werkelijk 2020</b>
Aankoop voorwerpen	174.270	161.000	154.101
Aankoop oude boeken	7.089	5.000	7.802
<b>Totaal Aankopen</b>	<b>181.359</b>	<b>166.000</b>	<b>161.903</b>

Bij de kosten van aankoop voorwerpen is € 140.000 opgenomen voor de aankoop van de AZL collectie. De overeenkomst loopt in 2022 af.

### **Overige lasten**

De overige lasten bestaan uit de Beheerslasten, kosten van de Collectiefunctie en Publieksfunctie en worden hierna toegelicht.

<b>Beheerslasten</b>	<b>Werkelijk 2021</b>	<b>Begroting 2021</b>	<b>Werkelijk 2020</b>
Directie en administratie	248.617	200.650	223.659
Kleine investeringen en vervangingen	21.378	44.000	36.322
Overige beheerskosten	154.006	151.200	132.402
<b>Totaal Beheerslasten</b>	<b>424.001</b>	<b>395.850</b>	<b>392.383</b>

<b>Collectiefunctie</b>	<b>Werkelijk 2021</b>	<b>Begroting 2021</b>	<b>Werkelijk 2020</b>
Onderzoek en documentatie	48.051	66.500	48.815
Conservering en restauratie	14.705	22.500	23.927
Collectiebeheer	-	2.000	7.000
Overige kosten	28.985	9.000	7.708
<b>Totaal Collectiefunctie</b>	<b>91.741</b>	<b>100.000</b>	<b>87.450</b>

<b>Publieksfunctie</b>	<b>Werkelijk 2021</b>	<b>Begroting 2021</b>	<b>Werkelijk 2020</b>
<u>Tijdelijke tentoonstellingen:</u>			
Besmet!	47.626	30.000	186.030
Life Science & Health Studio	36.000	-	-
Herinrichting Grote Vragen	35.170	-	19.095
Herinrichting machtige verzamelingen	29.943	60.000	-
Ontwikkelkosten nieuwe tentoonstellingsconcepten	19.131	-	-
Artificial Intelligence	17.184	150.000	-
Spelen met Wiskunde	9.516	15.000	5.304
TBC huisje	2.455	10.000	-
Herinrichting Ziekte en Gezondheid	1.348	-	-
Insuline / diabetes	708	-	28.620
Herinrichting Nobel generatie	288	-	-
Zwarte gaten	152	-	-
Mechanical Circus	-	-	23.229

Kosmos, Kunst & Kennis	-	-	23.109
Overige	19.576	12.000	7.133
Subtotaal tijdelijke presentaties	219.097	277.000	292.520

<u>Vaste presentaties:</u>	<b>Werkelijk 2021</b>	<b>Begroting 2021</b>	<b>Werkelijk 2020</b>
Waterland Boerhaave	8.720	5.000	6.972
Anatomisch Theater	7.372	30.000	14.920
Schateiland Boerhaave	196	5.000	1.655
Overige presentaties	39.077	35.000	19.758
Subtotaal vaste presentatie	55.365	75.000	43.305

Overige:	<b>Werkelijk 2021</b>	<b>Begroting 2021</b>	<b>Werkelijk 2020</b>
Onderwijsprogramma's	23.702	55.000	33.013
Werving en PR	114.372	142.500	81.496
Dienstverlening en voorlichting	22.723	98.000	35.855
Totaal	160.797	295.500	150.364

Kostprijs verkopen winkel en museumcafé	89.781	153.000	118.804
Kleine investeringen museumcafe	-	-	4.650
Totaal Publieksfunctie	525.040	800.500	609.643

	<b>Werkelijk 2021</b>	<b>Begroting 2021</b>	<b>Werkelijk 2020</b>
Beheer	424.001	395.850	392.383
Collectiefunctie	91.741	100.000	87.450
Publieksfunctie	525.040	800.500	609.643
Totaal overige lasten	1.040.782	1.296.350	1.089.476

### Resultaatbestemming

Aan de Raad van Toezicht wordt gevraagd om in te stemmen met het besluit om het resultaat over 2021 ad € 269.196 toe te voegen aan de bestemmingsreserve 'Vernieuwing museum'.

	<b>2021</b>	<b>2020</b>
Exploitatieresultaat	269.196	323.839



## Bijlage 1 Model III Activiteiten & bereik

	2021 *	voorgenomen activiteiten	2020**
<b>Prestatieafspraken</b>			
- Tijdelijke tentoonstellingen	5	5	6
- Openingsuren per week	54	54	54
- Bezoeken totaal	40.516	75.000	63.971
waarvan gratis	1.985	2.500	662
waarvan betaald	38.531	72.500	63.309
- Bezoeken scholen	3.427	5.000	10.664
- Primair Onderwijs	601	1.000	3.259
- Voortgezet Onderwijs	1.305	2.000	3.243
- MBO/HBO/WO	1.521	2.000	4.162
- Aantal schoolgebonden activiteiten	119	300	269
- Openbare activiteiten	133	400	352
- Aantal deelnemers openbare activiteiten	2.575	15.000	6.052
- Aantal bezoeken website (sessions)	210.907	300.000	345.615
- Aantal unieke bezoekers website (users)	144.823	175.000	194.048

\* Museum is in 2021 in totaal 24 weken dicht geweest agv Corona.

\*\* Museum is in 2020 in totaal 20 weken dicht geweest agv Corona.

## Bijlage 2 Collectiebeheer

### Langdurige Bruiklenen

Er zijn 270 objecten langdurig uitgeleend met 26 contracten.

- Er zijn twee langdurige bruiklenen bij gekomen. Een bruikleen met een snijdoos en bloembol preparaat naar Stadsmuseum Harderwijk en een bruikleen met een aantal pacemakers naar Techniekmuseum Oyfo.
- Een bruikleen aan Museum Gouda is vernieuwd. Het bruikleen is ter plaatse gecontroleerd en er is een nieuw contract gemaakt.
- Het bruikleen aan het National Air and Space Museum, Smithsonian Institution is door Corona nog niet opgehaald. Het ophalen staat nu gepland voor maart/april 2022.

Aantal	Nummer	Bruikleenemer
1	98012U	Onderzoekinstituut Sterrewacht Leiden - Vaste opstelling Oortgebouw
15	05001K	Kipp & Zonen BV - Vaste opstelling Kipp & Zonen
3	06007M	Museum van het Nederlandse Uurwerk - vaste opstelling 06 Nederlandse Uurwerk
2	06013W	Westfries Museum - Vaste opstelling Westfries Museum
15	07013S	Stadsmuseum Harderwijk - Geschiedenis van de Harderwijkse universiteit
13	08005C	COVRA; Nieuwdorp (Vlissingen-Oost) - Permanente opstelling
5	09003D	Het Dolhuys, nationaal museum van de psychiatrie - Semi-permanente presentatie
2	10012T	Terra Maris - Vaste tentoonstelling
1	12010E	Erasmus Medisch Centrum - Medisch Erfgoed van het Erasmus MC
2	13011C	COVRA; Nieuwdorp (Vlissingen-Oost) - Expositie COVRA
1	13025M	Musschenbroek; Kelsey van -
1	15011L	CHDR - CHDR Leiden Vitrine ontvangsthal
41	15024S	Shell Amsterdam - Vaste opstelling Shell vanaf 2015
1	15031N	Natura Docet Wonderryck Twente -
2	16010C	Cosine measurement systems - Cosine
37	16015N	Prinsenbergh, M.N., DZB Leiden - De Stal: Cabinet of Wonders
10	17005D	Dordrechts Museum - Presentatie 17de eeuwse medische zorg in Dordrecht
1	18008A	Amsterdam Museum - Wereld-Stad
1	20204C	Cruquius Museum - vaste opstelling Het Meer
16	20206K	Koninklijke Akademie voor Wetenschappen - Fellow room
70	20208N	NEMO - NEMO: Humania; Laboratorium; Leven in het heeal; Vermakelijke wetenschap; Wereld van vormen
2	20211N	National Air and Space Museum, Smithsonian Institution - Explore the Universe gallery
2	21000H	Stadsmuseum Harderwijk - 'Pension Harderwijk' in de permanente tentoonstelling

8	21002O	Techniekmuseum Oyfo - Vaste opstelling, Maakbare Mens Paviljoen
18	21006G	Museum Gouda - Vaste opstelling Museum Gouda vanaf 2021
270	Totaal	

### **Korte bruiklenen**

- Er zijn 38 objecten uitgeleend aan 11 instellingen, daarnaast staan 53 eigen objecten in de tentoonstelling Besmet (16-7-2020 t/m 7-8-2022).
- 3 objecten maken deel uit van een reizende tentoonstelling langs 11 musea in Nederland tot medio 2013.
- Met de pinhole camera zijn door Paul Steenhorst foto's gemaakt voor een kunstproject van Ana Maria Lopez.

Aantal	Nummer	Bruikleennemer – titel tentoonstelling / data
4	19015R	Natuurhistorisch Museum Rotterdam - Vaccineren Ja!/Nee? - 2019-11-30 - 2021-01-31
(53)	20202B	Rijksmuseum Boerhaave - BESMET! (eigen collectie) - 2020-04-16 - 2021-01-04
5	20201V	Museum Het Valkhof; Nijmegen - Black Death - 2021-02-25 - 2021-05-30
4	20207R	Rijksmuseum van Oudheden - Toetanchamon - 2020-10-10 - 2021-10-24
1	20209S	Stedelijk Museum; Amsterdam - Surinaamse School - 2020-11-21 - 2021-04-25
11	20210K	Kunsthall KAdE - Mirror / Mirror. Reflect yourself - 2021-01-01 - 2021-05-31
1	20214R	Rijksmuseum van Oudheden - Zoetekauw: de reis van suiker van oost naar west (afd. 'Nabije Oosten') - 2020-11-27 - 2021-10-24
3	20215G	Historische Huizen Gent, T.a.v. Sint Pietersabdij - Een Wonderlycke Voyagie - 2021-10-22 - 2022-03-06
2	21001C	Museum Jan Cunen - Jan Cunen blijft thuis - 2021-03-15 - 2022-01-16
3	21003Z	Zuiderzeemuseum; Enkhuizen - Leer van vis (reizende ttst) - 2021-09-01 - 2023-07-23
1	21004R	Kunstproject Ana Maria Lopez - - 2021-05-27 - 2021-05-31
3	21007L	Museum De Lakenhal - Misleiden - 2021-12-17 - 2022-03-20
38+53	Totaal	

### **Aanwinsten**

Er zijn 438 aanwinsten ingeschreven, waaronder:

- 528 schenkingen (waarvan ongeveer 140 meer recente aanwinsten en ongeveer 388 apart genummerde dia's en glasnegatieven van eerder ingeschreven bulk aanwinst)
- Diverse COVID gerelateerde objecten: PCR certificaten, biologisch afbreekbare mondkapjes
- Verzameling hartkleppen gemaakt door Arie Kroon, Leiderdorp

Er zijn 92 boekprenten toegevoegd uit 4 boeken:

- Er zijn 98 opgezette dieren van de Verhoeven collectie als rekwisiet ingeschreven.
- Collectie van 66 diavellen uit 2010 die apart zijn ingeschreven

- Collectie van 272 glasnegatieven uit 1986 van het Zeehospitium in Katwijk die apart zijn ingeschreven.
- Collectie van 50 glasnegatieven van de Nieuw Malthusiaanse Bond die apart zijn ingeschreven
- Anderhalve eeuw huisartsenpraktijk Hazerswoude
- Prenten Ned Vogelen Nozeman en Sepp
- Buste Prof. Wiersma
- Huisartsenpraktijk Bert Bosch

We hebben 5 antiquarische werken aan de collectie toegevoegd:

- Dou, Jan Pietersz  
Tractat vom machen und Gebrauch eines Neugeordneten Mathematischen Instruments : Inn welchem unterschiedliche Künstliche stuck, die Geometriae betreffende, verfasst und begriffen seind. Niederländisch beschrieben und in Druck gegeben / Jan Pieterszoon Dou [Amsterdam] : Wilhelm Janz, 1616. [6], 72, [1]p. : ill. ; 21 cm.  
\* First edition in German, originally published in Dutch in 1612.  
\* In this work Dou describes an instrument that is a derivative of the astrolabe. It is known as the "Holland Circle". A circular surveying instrument with a compass in the center, two fixed sights at the right angles and a sighting alidade that fit over the compass.  
*Aankoop: Jonathan Hill*
- Catlow, Agnes  
Drops of water : their marvelous and beautiful inhabitants displayed by the microscope / Agnes Catlow.  
London : Reeve and Benham, 1851. xviii, 194 s., [4] plates -bl : illustrations ; 18 cm.  
\* Engravings: frontispiece, plates; designed and engraved by Achilles; hand-colored. Frontispiece has a guardsheet.  
*Aankoop: Rookebooks*
- Malpighi, Marcello, 1628-1694.  
Dissertatio epistolica de bombyce / Marc. Malpighius  
Londini : Apud Joannem Martyn & Jacobum Allestry, 1669.  
[7], 100, XII p. : ill. ; in-4.  
*Aankoop: Milestone books*
- Spiegel, Adriaan, 1578-1625.  
Spigelii Brvxellensis ... Opera Quæ extant, Omnia / ex recensione Ioh. Antonidæ vander Linden .. Spiegel, Adriaan van de, Linden, Johannes Antonides van der ... Amsterdami : apud Iohannem Blaev, 1645. 2 dl. 1 band : ill. \*Bevat ook: Ivlii Casserii Placentini ... Tabvlæ anatomicæ LXXVIII, cum supplemento XX tabularum Danielis Bvcretii Vratislaviensis ... Qui & omnium explicationes addidit. \* Gasparis Asellii Cremonensis, de Lactibus, sive lacties venis...  
*Aankoop: Librairie Alain Brieux*
- Zwelfer, Johann, 1618-1668.  
Pharmacopoeia Augustana reformata : cum ejus mantissa & appendice, simul cum animadversionibus / Joanne Zwelfer.  
Dordrecht : apud Vencentium Caimax, 1672.  
876, [36], [8], 66, [2], [7], 239 pages ; 22 cm  
\* Bevat: Appendix ad animadversiones in Pharmacopoeiam Augustanam ejusque annexam Mantissam, ...

*Schenking: Jaap Noordsij.*

## **Publicaties en lezingen**

### **Tim Huisman**

#### **Presentaties**

- |                  |  |
|------------------|--|
| 12 maart 2021    | Symposium Teaching Anatomy, University of Edinburgh (Zoom)                         |
| 18-19 juni 2021  | Symposium Maarten Saghemolen, BIUM Parijs (Zoom)                                   |
| 25 november 2021 | Symposium Russisch-Nederlandse wetenschappelijke contacten, Univ van Moskou (Zoom) |
| 25 maart 2021    | lezing en toelichting vrijwilligers Rijksmuseum Boerhaave                          |
| 2 september 2021 | Lezing Erasmus MC  |
| 15 oktober 2021  | Rondleiding particuliere schenkers   |
| 5 november 2021  | Rondleiding Business Club lid Base Clear B.V.                                      |
| 17 november 2021 | Publieksbijeenkomst Machtige Verzamelingen met Bert Degenaar en Huib Zuidervaart   |
| 25 november 2021 | rondleiding en college Leiden University. Centre for Art & Society                 |

### **Bart Grob**

Onderwijs: workshop master studenten UvA, verhalen uit de collectie van Rijksmuseum Boerhaave.

### **Ad Maas**

#### **Publicaties**

- |                |   |
|----------------|---|
| 2021 nr. 20    | R.L. Kremer, A. Maas, 'A tale of reviews in two history of science journals', <i>Studia Historia Scientarium</i> 20 755-785.    |
| september 2021 | A. Maas, 'Rationele grond: de modernisering van Nederland volgens Auke van der Woud', <i>De Nederlandse Boekengids</i> .        |
| 2021 nr. 10    | 'Zweeds bewegen: hoe Zander Nederland in beweging bracht, de sportschool avant la lettre', <i>NVOX</i> 46 (2021), nr. 10, 66-69 |

#### **Presentaties**

- |              |  |
|--------------|--|
| 18 juni 2021 | 'Archiving and preservation of fusion research', tijdens Symposium Fusion Research, 18 juni 2021 |
|--------------|--|

#### **Blogs/website**

De verzwegen vernieuwer van de Leidse natuurkunde

In memoriam Martinus Veltman

In memoriam Paul Crutzen (1933-2021)

#### **Bijeenkomsten**

Ecsite, Brave New World Festival, Conferentie AI in flux, Symposium Fusion Research

## Mieneke te Hennepe

2021

### Publicaties

Blog 'The importance of tracing objects':

<https://www.historyhealthhealing.nl/hhh-column-the-importance-of-tracing-objects-by-mieneke-te-hennepe/>

'Vaccinatie vroeger en corona nu', artikel website Rijksmuseum Boerhaave;

<https://rijksmuseumboerhaave.nl/collectie/verhalen/besmet/Vaccinatie-vroeger-en-corona-nu/>

Blog intern netwerk LUMC Albinusnet, 'Vaccinatiebewijs in historisch perspectief':

<https://www.albinusnet.nl/organisatie/divisie3/ethiek-en-recht/nieuwsoverzicht/2021/maart-2021/vaccinatiebewijs-in-historisch-perspectiefnieuwe-pagina/>

Blog intern netwerk LUMC Albinusnet, 'Placebo – bedrog of goede zorg?' (samen met Dorothea Touwen):

<https://www.albinusnet.nl/organisatie/divisie3/ethiek-en-recht/nieuwsoverzicht/2021/juni-2021/placebo--bedrog-of-goede-zorg/>

Artikel 'Historical and Ethical Considerations regarding Anatomical Illustrations in the Sobotta Atlas over the Last Five Decades', co-auteur, (under review)

Artikel 'Van Leeuwenhoek - the movie: Visual culture as scientific memory', *British Journal for the History of Science* (revise and resubmit -> 2022)

### Presentaties

- 26-2-2021 Online rondleiding/presentatie over Besmet voor studenten Farmaceutische wetenschappen, vak 'Filosofie en Geschiedenis van de Natuurwetenschappen', VU,
- 7-3-2021 Lezing (online) Vrouwenennetwerk Leiden, 'Maria Sibylla Merian: een bijzondere ontdekkingsreiziger, ivm viering vrouwendag, <https://vimeo.com/520584280/3ec4b80550>
- 9-3-2021 Online lezing over Besmet voor studenten lerarenopleiding geschiedenis Hogeschool van Amsterdam (HvA)
- 15-4-2021 Online lezing over tentoonstelling Besmet, Carrièreavond studievereniging [M.F.L.S.](#) (Medische Faculteit der Leidse Studenten), LUMC
- 21-5-2021 Lezing over Besmet binnen Mastermodule 'Medicine and Society', VU
- 7-6-2021 Presentatie 'Placebo in perspectief' tijdens Broodje Ethiek & Recht bijeenkomst over "Placebo's in de klinische praktijk", LUMC via Teams Live
- 10-6-2021 Engelstalige presentatie, sessie Ecsite conference, <https://www.youtube.com/watch?v=DprHMO086aA>
- 18-6-2021 Vriendenlezing 'Patiënt in beeld: onderzoek en toepassing van medische fotografie in het museum', Rijksmuseum Boerhaave
- 5-9-2021 Vriendenlezing 'Een medische geschiedenis in 3D: de collectie van het Academisch Ziekenhuis Leiden in Rijksmuseum Boerhaave', Rijksmuseum Boerhaave <https://www.youtube.com/watch?v=QjlcP8NLZ7o>
- 5-11-2021 Lezing najaarssymposium Maritiem Portal, 'Van onschatbare waarde: de medische collecties van Rijksmuseum Boerhaave als unieke bron voor onderzoek', Rijksmuseum Boerhaave

Lezing 'Het epidemie-spoek: over verleden en heden van besmettelijke ziekten', Tempel van Empel, 's-Hertogenbosch, 25-11-2021 [afgelast ivm corona]

WND Conferentie, werkgroep, 17-12-2021 [afgelast ivm corona]

### **Media**

28-4-2021 Erop uit op de buis, Omroep West,  
<https://www.omroepwest.nl/tv/programma/170328486/Eruit-op-de-Buis/aflevering/170366488/Rijksmuseum-Boerhaave>

11-8-2021 Nieuwsuur, NTR/NOS, 649.000 kijkers  
<https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2393524-van-pokkenbriefje-naar-vaccinatiebewijs-zo-pakten-we-vroeger-infectieziektes-aan>  
<https://twitter.com/Nieuwsuur/status/1425553926993104901>  
[https://twitter.com/LUMC\\_Leiden/status/1427229123588595713](https://twitter.com/LUMC_Leiden/status/1427229123588595713)

Interview voor [podcast 'Klassieke Mysteries'](#) (AVROTROS/NPO Radio 4).

### **Tiemen Cocquyt**

2021

#### **Publicaties**

T. Cocquyt, Z. Zhou, J. Plomp, L. van Eijck, 'Neutron tomography of Van Leeuwenhoek's microscopes', *Science Advances* 7:20 (2021), DOI: 10.1126/sciadv.abf2402

J. Bazelmans, T. Cocquyt, E. Dekkers, L. van Eijck, I. van der Jagt, R. Lauwerier, B. van Os, Z. Zhou, H. Zuidervaart, 'Terugblik: een 'nieuwe' zeventiende- of achttiende-eeuwse kijker van messing en ivoor uit de opgravingen op het slotterrein', in: E. Dekkers et al. (red.), *Slot Haamstede, tussen zand en zout* (Nederlandse Kastelenstichting, 2021), 215-227.

T. Cocquyt, 'Hartkleppen tussen huisvljijt en hightech', *Wonderkamer* 4 (2021), 58-60.

T. Cocquyt, 'Reconnecting Van Leeuwenhoek's microscopes with seventeenth-century microscope practice', *FEMS Microbiology Letters* [geaccepteerd voor publicatie].

#### **Presentaties**

online 'Using Modern Techniques for Studying Historical Microscopes', ASM/FEMS World Microbe Forum, FEMS symposium on historical microscopy, 23 juni 2021 (online).

online "'s Gravesande's prisms in Rijksmuseum Boerhaave', 26th International Congress of History of Science and Technology, session: a comprehensive study on Isaac Newton's optical instruments, convened by Yoshimi Takuwa, 30 juli 2021 (online).

10 september 2021 'Using modern techniques for unravelling the secrets of 17th-century microscopes', bedrijfsbezoek MI Labs, Rijksmuseum Boerhaave.

23 september 2021 'Visualizing the Unknown in 17th-century Science and Society', PIM, Rijksmuseum Boerhaave.

1 oktober 2021 [met Eric Jorink en Sietske Fransen] 'Visualizing the Unknown in 17th-century Science and Society', kick-off event, Rijksmuseum Boerhaave.

24 oktober 2021 'Nieuw licht op Van Leeuwenhoeks microscoplenjies', publiekslezing, Rijksmuseum Boerhaave.

- 8 november 2021 'Kosmos: Kunst & Kennis': museum meets topwetenschap', VSC ledendag, Watermuseum Arnhem
- 11 november 2021 [met Lambert van Eijck] 'New light on Van Leeuwenhoek's microscopes through neutron tomography', SAE Dijksterhuis symposium, TU Delft
- Deelname congressen**
- 20-24 juni 2021 (online) World Microbe Forum 2021, American Society for Microbiology / Federation of European Microbiological Societies,.
- 25-31 juli 2021 (online) 26th International Congress of History of Science and Technology, International Union of History and Philosophy of Science and Technology, Division of History of Science and Technology, .
- 8 november 2021 VSC-ledendag 2021, Watermuseum Arnhem
- 11 november 2021 SAE Dijksterhuis symposium, TU Delft

**Media-aandacht**

- 14 mei 2021 Research Highlights: 'The secret origins of Van Leeuwenhoek's famous microscopes', Nature 593, 481, DOI: 10.1038/d41586-021-01303-5
- 15 mei 2021 'Neutron Scanning Solves A 350-Year-Old Scientific Controversy', Forbes
- 16 mei 2021 'Neutrons unlock the secrets of Antonie van Leeuwenhoek's microscopes', ArsTechnica
- 17 mei 2021 'En image : le secret éventé des microscopes de van Leeuwenhoek', Le Monde
- 17 mei 2021 'Los neutrones descubren los secretos de los microscopios de Antonie van Leeuwenhoek', NuevoPeriodico
- 18 mei 2021 'Hoe microscoopmagiër Antoni van Leeuwenhoek de boel voor de gek hield', column George van Hal, Volkskrant
- 20 mei 2021 'Il finto segreto dei microscopi di Antoni van Leeuwenhoek', Focus.it
- 20 mei 2021 'Sneaky Antoni van Leeuwenhoek Duped Curious Academics', LabRoots
- 26 mei 2021 'The Dirty Secret behind Some of the World's Earliest Microscopes', Scientific American
- 11 juni 2021. 'Mikroskopie-Pionier: Die geheimen Tricks des Antoni van Leeuwenhoek', Spektrum.de
- september 2021 'Eindelijk een blik op de geheimen van Van Leeuwenhoek', C2W 56-59
- [NB neutronen, Altmetric research footprint: "In the top 5% of all research outputs scored by Altmetric"]
- 1 oktober 2021 'Onderzoek: Zien wat wetenschappers in de 17e eeuw door hun microscoop zagen', Leidsch Dagblad
- 2021 'Een unieke verrekijker uit kasteel Haamstede', Zeeuws Erfgoed 2 (2021), 8-9
- 'Kijken naar een kijker. Opgegraven in Kasteel Haamstede', Tijdschrift van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2 (2021), 8-9 en opnames NPO Klokhuis, item Christiaan Huygens (uitzending 2 november 2021) en opnames NTR Jekels Jacht, item Hans Lipperhey en de telescoop (uitzending voorjaar 2022)



Aan de raad van toezicht van  
Stichting tot Beheer van het Museum Boerhaave,  
Rijksmuseum voor de Geschiedenis van de Natuurwetenschappen  
en van de Geneeskunde  
Postbus 11280  
2312 WC LEIDEN

## **CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT**

### **A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021**

#### *Ons oordeel*

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting tot Beheer van het Museum Boerhaave, Rijksmuseum voor de Geschiedenis van de Natuurwetenschappen en van de Geneeskunde te Leiden gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting tot Beheer van het Museum Boerhaave, Rijksmuseum voor de Geschiedenis van de Natuurwetenschappen en van de Geneeskunde op 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met het Handboek Verantwoording instelling Erfgoedwetsubsidie 2021-2024 en de bepalingen van en krachtens de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT);
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en in de relevante wet- en regelgeving zoals uitgewerkt in paragraaf 2.3 van het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024 en de bepaling van en krachtens de WNT.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2021 voor het jaar geëindigd op 31 december 2021;
2. de staat van baten en lasten over 2021; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

#### *De basis voor ons oordeel*

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting tot Beheer van het Museum Boerhaave, Rijksmuseum voor de Geschiedenis van de Natuurwetenschappen en van de Geneeskunde zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

#### **Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd**

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2021 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.



## **B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie**

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- bijlage 1: Activiteiten & bereik (Model III);
- bijlage 2: Collectiebeheer - Langdurige Bruikleen en korte Bruikleen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Handboek Verantwoording instelling Erfgoedwetsubsidie 2021-2024 vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met het Handboek Verantwoording instelling Erfgoedwetsubsidie 2021-2024.

## **C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening**

### *Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening*

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Handboek Verantwoording instelling Erfgoedwetsubsidie 2021-2024 en de bepalingen van en krachtens de WNT. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en in de relevante wet- en regelgeving zoals uitgewerkt in paragraaf 2.3 van het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024.

In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de instelling te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

### *Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening*

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.



Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 11 maart 2022

Horlings Accountants & Belastingadviseurs B.V.

  
C. Rabe  
Registeraccountant

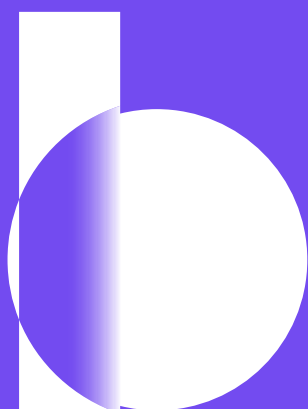


## Bijlage bij de controleverklaring

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2021-2024, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.



**rijksmuseum  
boerhaave**